

Jenő
gyárházában
vásár!
Lej 29.—
" 33.—
" 33.—
" 48.—

tapsokra?
ció. A madáji
a magasba
án bevisz a

ok is?
tízszert hiv-
s úgy öntöz-

a művészetet
ának, de ez
Amikor az
menjek, néz
rátője kijött
Egy marék
szólt a zse-
te, hogy el-

atott, amikor
mából meg-

meglátta a
én, mielőtt
megszoktam
fog kerülni.

GYÓGYÍT!
viz
és szü-
képv. let.
luj, Calea

ÉSEK
vastagabb
letés 5 lej.
jelentés
dó jelítés
ortó bélyeg
líja 250 lej.
e j.

ogarakat

at bizto-
ja Svabol-
Hivatalos
ánnyal ga-
mereg-
Embernek,
nak telje-
matlan.
omag ele-
jes kiirtás-
avéttel 55
áltjuk.
ladóknak
Mythos
mitók
Brazov.
4-32.

libamát
ob árba
wartz. Cal.
dolf-ut) 36.

t-ben

KIADÓHIVATAL TELEFON: 9-77

618
DI. Ramaseter Róbert
I. Disztér 2. II. 8.

IX évfolyam * 276. szám

1928 December 19 szerda
* 5689 év Tébét 6 *

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

A Keren Hajjeszód
építi az országot!

Aldozatok örvendő szív-
vel az ujjászülető Palesz-
tina oltárán!

Az állampolgársági törvény revíziójaért

December harmincegyedikén jár le az utolsó dátum, amelyen belül azok az egyének, akik ezideig akadályoztatva voltak, — főleg külföldi tartózkodásuk által, — az állampolgársági jog megszerzésében, rendezhetik állampolgársági ügyeiket. Ezt az utolsó terminust még annakidején a liberális kormány fixálta, amelynek szomorú emlékeztető kormányzása alatt az állampolgársági végzeturák a polgárok jórészenek nyugalmát dulták fel.

Kétségtelen, hogy amennyiben december 31-ig az állampolgársági listából meghatározott okok miatt kimaradtak is érvényesítik jogukat, ezzel az állampolgársági ügy aktái nem zárulhatnak le véglegesen, sőt ellenkezőleg: most kerülhet csak igazán a sor arra, hogy ezt a fájó sebet a demokrácia és az emberi jogok kormányva, a Maniu-kormány véglegesen rendezze. Bizonyosak vagyunk abban, hogy a szinte példátlan parlamenti többségre támaszkodó Maniu-kormány egyik első feladatának fogja tekinteni az állampolgársági ügy generális rendezését. Annál is inkább reméljük, sőt elvárjuk ezt, mert mindazok a szabadságjogok, amelyeket a kormány máris biztosított az ország polgárainak részére számára — meddő fikciók maradnának, ha Románia lakosságának egy tekintélyes része ezekből a nagyértékű jogokból a priori kizártna.

Mar pedig az állampolgársági jogoknak teljes mértékben való el nem ismerése igen sok romániai lakos, főleg kisebbségi, elsősorban pedig zsidó ember számára ezt jelentené. Maniu-kormányja semmiesetre sem nyugodhat bele abba, hogy nyugateurópai mentalitásával és az emberi méltóság iránt érzett és ki nyilvánított tiszteletével, elnézni legyen kénytelen egy csomó egzisztencia, egy csomó produktív országépítő energia felmorzsolódását. A liberális kormány megtehetné ezt, mert vezérférfiainak és az egész pártjának szinte kormányzati elve volt az emberi méltóság megcsúfolása, az emberek jórészenek gazdasági és erkölcsi pauperizálása, mert ezen keresztül kifészerhatta belőlük korrumpált adminisztrációja számára azokat a lehetőségeket, melyek ezt az adminisztrációt fenntartották s a polgárok hivatásos ellenségévé tették.

A kormány, mely egyik legfontosabb gazdasági programjává tüzte ki az idegen tőke beengedését s így az idegen gyűlölet megszüntetését, — csak saját elveinek igazolását viszi keresztül, ha megszünteti azoknak az embereknek idegenként való kezelését is, akik Románia területén születtek, de őshibájukon kívül eddig nem részesülhettek az állampolgársági jog elnyerésében, vagy akik munkájukkal, ratermettségükkel igazolták, hogy minden tekintetben kifogástalan polgárai ennek az országnak. Franciaországot az a liberálisizmussal tettem nagygyá, mely még a Franciaországon kívül született idegeneknek is biztosította a francia polgárijogok teljességét, ha ezek a polgárok hozzájárultak Franciaország felvirágoztatásához és nagyvállalkozásához. De eltekintve a hasznossági szempontoktól, az emberiség követelménye az, hogy senkit sem szabad hátráltatni tenni, ha egy földön már megtelepedett és becsületes munkával és ennek révén becsületes teherviseléssel vesz

részt az ország szellemi és gazdasági megerősítésének művében.

Ma úgy áll még a helyzet, hogy egy csomó értékes ember, főleg pedig kisebbségi ember valóságos internálva van Romániában, mert kétséssé tett állampolgársági jogai miatt meg van fosztva a legminimálisabb emberi jogoktól, így az utlevélszerzéstől és a szabad költözésközlés jogától. Ennek ellenére ezek az emberek adót fizetnek, katonáskodnak, mindenben hozzájárulnak az ország fenntartásához. A liberális kormány mégis kizárta őket a politikai jogokból, kétes

elemekké degradálta őket s azt a szinte elviselhetetlen érzést osztotta ki osztályrészükül, hogy bármikor kiűzhetők az ország területéről s ha valamelyik központosítási hatalmasságnak eszébe jut, vadörböt foghatnak a kezükbe.

Ennek az állapotnak meg kell szűnie. Meg kell szűnie annak, hogy az ostrom állapot és cenzura megszüntése egy csomó ember számára közömbös politikai vívmány legyen, hogy abban a várható fellendülésben, mely ezt az országot Európa paradicsomává van hivatva

várászolni, részükre eleve mitsemérő legyen.

A Maniu-kormány, mely az emberi jogok fiztetésének és a demokrácia elveinek jegyében jött létre, nem térhet ki azelől a kötelesség elől, hogy első feladatának az állampolgársági törvény revízióját tekintse s mindenki számára biztosítsa a legprimitívbb jogokat, amelyek nélkül a többi jogok és előnyök — fiktív értékek és egy csomó emberben csak a keserűség további felhalmozódását segíti elő.

Comsa Jonelt támogatja a Zsidó Választási Blokk a kereskedelmi kamarák mai szenátorválasztásán

Ma zajlik le az utolsó fázisa a parlamenti választásoknak. Az ország kereskedelmi és iparkamarái most választják meg képviselőiket a szenátusba. E választással kapcsolatban a Keleti Újság tegnap reggeli számában vezércikk jelent meg, amelyen a Magyar Párt hivatalosa propagandát csinál. Szemere Miklós jelöltsége mellett, mint aki a lap szerint a kisebbségek jelöltje. Bár mennyire nagyrabecsüljük egyébként Szemere Miklós nagyváradi bankigazgató egyéniségét, mégis kénytelenek vagyunk megcáfolni ezt a beállítást, nehogy félreértés keletkezhessek belőle. Szemere Miklós nem a kisebbségek je-

löltje, hanem legfeljebb a Magyar Párté. Mint többiben megirtuk, a Zsidó Választási Blokk a nemzeti parasztpárttal kötött kartellejegyzmény szellemében a kitűnő Comsa Ionel dr., a Banca Centrala vezérigazgatójának jelöltsége mellett foglalt állást, aki a nemzeti parasztpárt hivatalos jelöltje.

Comsa vezérigazgató széleskörű kereskedelmi ismeretei és eddigi közgazdasági multja garanciát nyújtanak arra, hogy személyében az erdélyi kereskedelem olyan parlamenti védelmet fog találni, aki minden politikai mellékszempont figyelmen kívül hagyásával egyedül a kereskedők és a szabad kereske-

delem érdekeit fogja szolgálni. eMg vagyunk győződve róla, hogy a kereskedelmi és iparkamarák zsidó választói ugyanazzal a fegyelmezettséggel fogják teljesíteni politikai kötelességüket, mint amilyen komolysággal a zsidó választó tömegek állottak meg helyüket a lezajlott képviselői és szenátorválasztások során. Alig százhusz szavazója van ennek a választásnak és ezért kettőzött fontossága van minden szavazatnak. A lelkiismeret és kötelesség parancsa, hogy a zsidó kisebbség szavazatai ezen a választáson is a nemzeti parasztpárt jelöltjét segítsék győzelemre.

Maniu Gyula nyilatkozik az Uj Keletnek a választások eredményéről

„Örvendetes, hogy a választások a szélsőséges pártok vereségéig hozták.“ A miniszterelnök megcáfolja a kormány átszervezésének híreit

(Bucuresti-Bukarest, december 18. Az Uj Kelet Indósilójától.) Maniu Gyula miniszterelnök kedden délelben az expressz Kolozsvárra érkezett. Maniu Gyula kolozsvári útjának teljesen magánjellege volt és a miniszterelnök még a délután folyamán visszautazott Bukarestbe. A miniszterelnök Boila Romulus egyetemi tanár Furdó uccai villájában tartózkodott, amikor az Uj Kelet munkatársa felkereste.

Maniu Gyula lekötő szívélyességgel fogadta az Uj Kelet munkatársát, az interjú elöl azonban azzal az indoklással tért ki, hogy kolozsvári útjának csupán magánjellege van és a délután folyamán már visszautazik Bukarestbe.

A miniszterelnök szokatlanul élénk alakja elárulja, hogy még mindig a győzelmes választások hatása alatt áll.

— Mit szólnak a választásokhoz? kérte. Ugy-e senki sem remélte volna, hogy azok ilyen simán fognak lefolyni. Akivel csak beszéltem, mindenkinek az a véleménye, hogy ilyen szabad választások még Angliában sem voltak. És én nem is tudom szavakkal kifejezni, mennyire boldog vagyok, hogy sikerült a szabad választásokat biztosítanom. Most úgy gondolok vissza a választásokra, mint

egy szép álmra.

A miniszterelnök szinte fiatalos lelkesedéssel beszél és kék szeméből az őszinte öröm sugárzik.

— Hígyje el — folytatta — nem volt könnyű dolog biztosítani a szabad választásokat, mert bár a mi részünkről a jóakarattal meg volt, ellenfeleink mindent megpróbáltak, hogy kompromittáljanak bennünket.

— Örvendetes annak a megállapítása is, hogy népünk kerüli a szélsőségeket és még egyrészt az antiszemita párt teljes kizorításával tanúságot tett türelmességéről és a felekezeti harcoktól való idegenkedéséről, másrészt a legszélsőbb baloldal teljes veresége azt mutatja, hogy az ország szilárdan áll a rend mellett és nem tűr semmiféle eltoldást.

— Nem az én hibám, hogy az ellenzék oly csekély számban került be a parlamentbe, de nem tehetek róla, hogy a liberálisok és az averescanusok oly kevéssé vannak megszervezve és oly kevés talajuk van az országban.

— Kétségtelen, hogy Romániának tekintélye egy a belföldön, mint külföldi vonatkozásban a kifogástalanul lefolytatott választások után nagyban emelkedett. Kétségtelen az is, hogy a politikai

élet nyugodt mederben való folytatása biztosítva van, ami lehetővé teszi a produktív és kulturális munkát a legteljesebb mértékben és ez a fő.

Ennyit kívánt a miniszterelnök a választások eredményéről nyilatkozni. Arra a kérdésre, mi igaz a kormány közeli

Válassza ki jó előre
hasznos-praktikus

Karácsonyi ajándékát,
melyet legolcsóbban beszerezhet a

Rózsa M.
Royal drogeriájában, Cluj, Főter 26.

Nézze meg a kirakatomat!!

átalakításának híréből. Maniu Gyula katagorikus „Nem igaz”-zal válaszolt. Ugyancsak megcáfolta a miniszterelnök azt is, hogy Popovici Mihály a közeli napokban Párisba utazik, majd a kölcsöntárgyalásokról a következő rövid, de sokatmondó kijelentést tette:

— A párisi kölcsöntárgyalások a legjobban mederben folynak. Jó eredményük a közeljövőben előrelátható.

— Kolozsvárról miniszterelnök ur nem de Bukarestbe utazik vissza?

— Igen, még ma délután visszaautózom, mert a holnapi nap folyamán be

kell fejeznünk a trónbeszédet, amelyet december 22-ikén, a parlament megnyitására fogok felolvasni.

— A karácsonyi ünnepeket hol fogja eltölteni elnök ur?

— Budaörsön, az én jó édes anyámnál, akit már egy szeretnék látni és vágyom már kedves szilágymegyei falum csendjére is.

— Miniszterelnök ur nagyon sokat dolgozik és a néhány napos pihenés bizonyára jól fog esni — vetették közbe.

— Dolgoznunk kell nagyon sokat kell dolgoznunk de örömmel végzünk a

munkánkat amelynek nyomán napról-napra látjuk, hogyan változnak meg az országban a viszonyok. Majd hirtelen fordulattal a következőket mondotta:

— Igen örvendek, hogy Önök részéről két olyan nagyszerű férfi került be a parlamentbe, mint a Fischer Tivadar dr. és Fischer József dr. és hogy a szenátusban Mayer Ebner fogja képviselni a zsidóságot.

Időközben megérkezik dr. Popa Adám prefektus és a miniszterelnök bucsuzik tőlük.

Szombaton nyílik meg az új rezsim első parlamenti ciklusa

Negyvennyolc nemzeti parasztpárti, husz liberális és három magyar szenátort választottak a községi tanácsok

(Bucuresti-Bukarest, december 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap délelőtti szűkebbkörű miniszteri értekezleten meg szövegezték a parlamentet megnyitó trónbeszéd végleges szövegét. A trónbeszéd felsorolja azokat a törvényeket, amelyeknek megszavazását a kormány még ebben a parlamenti szesszióban kereszül akarja vinni. Elsősorban jön számításba természetesen a jövő évi költségvetés megszavazása, amelynek még január elsejéig meg kell történnie, ne hogy exlex álljon elő. Kormánykörökben valószínűnek tartják, hogy január elsejéig sikerülni fog az egész költségvetés megszavaztatni.

Az új parlamenti munkaprogramja Több mint bizonyos, hogy a törvényhozó testületek az első hetekben három ülést is fognak tartani naponta, hogy a legsürgősebb munkálatokat elvégezhesék. Az is több mint bizonyos, hogy karácsony első napját és újév napját kivéve a kamara állandó permanenciában lesz. Szombath délelőtti lesz a kamara ünnepélyes megnyitása és ugyanekkor történik meg a trónbeszéd felolvasása is. Délután a kamara azonnali hozzálat a mandátumok validálásának vitájához, amely előreláthatólag két napot fog igénybe venni. A vita nagyon hevesnek ígérkezik, mert a liberálisok számos kontestációval fognak felvonulni a választások ellen. Mint azt többször megírtuk, a „Viitorul” valóságos jeremiádként sirt el naponta arról a terrortól, amelyet a kormány emberei a választásokon kifejtettek. Uralapásról, az adminisztráció beavatkozásáról nincsen említés téve a liberálisok panaszaiban sem. A kormány mindenesetre el van határozva arra, hogy invalidálja minden további nélkül mindazokat a választásokat, amelyek ellen az ellenzék komoly kontestációt fog benyújtani.

A kormány megsemmisíti a komoly okból megpeticionált választásokat

A Maniu-kormány hangsúlyozni kívánja ugyanis azt a nagyközönséget, amely az új rezsimet és a régiót elválasztja. A liberális és averescanus kamarák validáltak minden mandátumot, tekintet nélkül azokra a visszaélésekre, amelyeket a választási kampány során és a választások alatt elkövettek. Maniu

ezzel szemben azon az állásponton van, hogy a külföldnek és az országnak meg kell ismernie végül a tényleges erőviszonyokat, amelyek e pillanatban a romániai pártok között fennállnak és épen ezért a gyanúnak még csak az árnyéka sem szabad hozzáférközzön ahhoz, hogy ez a parlament nem hű tükré az ország mai politikai orientációjának. Nagyon valószínűnek látszik azonban, hogy a liberálisok, bármilyen zajosan viselkedik ma a „Viitorul”, nem fogják a választások invalidálását kérni. A pótválasztáson ugyanis a szenátusválasztás szabályai érvényesek: nem összesítik a különböző megyék eredményeit, hanem minden megyében a legtöbb szavazatot elért lista győz teljes egészében. Ahol tehát a liberálisok az első forduló során elérték egy mandátumot, ott azt teljes bizonyossággal el fogják veszíteni, ahol pedig a teljes kormánypárti lista győzött, ott a pótválasztás fölösleges idő- és pénzparazlást jelentene csupán.

Ma már körülbelül tiszta képünk van a szenátus fizionómájáról is. Az általános választás során, amikor is 113 szenátort választott az ország, a szavazatok a következőképen oszlottak meg:

Leadtak összesen	1,316,979	szavazatot
Ebből:		
a nemzeti parasztp.	1,094,327	83.09%
liberálisok	99,538	7.58%
Iorga-Averescu	33,172	2.53%
Cuza	1,599	—12%
Lupu	8,555	0.65%
magyar párt	56,979	4.33%
függetlenek	1,775	0.13%
liberális disszidens	2,166	0.16%
disszidens lupista	578	0.4%

Husz liberális szenátort választottak a községi tanácsok

Az eredmény alapján itt 110 szenátort mandátumot kapott a kormány és 3-at a magyar párt. A községtanácsok hétfőn lezajlott szenátorválasztásán csupán 48 megyében választottak nemzeti parasztpárti szenátort a községi tanácsok, míg 20 megyében liberális szenátort választottak a községi tanácsok bizonyítékául annak, hogy tíz esztendő folyamán mennyire elhelyezte a községi taná-

csokban embereit a liberális párt. Liberális szenátort választottak Bacau, Braila, Constanca, Covurlui, Dolj, Droboiu, Falticeni, Gorj Jasi, Neamt, Olt, Roman, Teleorman, Vaslui és Valcea megyékben. A besszarábiai megyék közül Orhei, Soroca és Tighina. Bukovinából pedig Campulung megyében választottak liberális szenátort a községi tanácsok. Ily módon mandátumhoz jutottak többek között Vasile Sassu volt iparügyi miniszter, Argetoianu volt földművelésügyi miniszter, Stefan Joan a kamara volt alelnöke, dr. I. Costinescu Bukarest volt főpolgármestere, Manolescu Strunga volt kamarai alelnök, Victor Antonescu és I. Nicolaescu a szenátus volt elnöke és Tancred Constantinescu volt iparügyi miniszter.

A kormánypárt listáján kerültek be a községi tanácsosok szavazatai révén a szenátusba: Juliu Albini Alba, dr. Ioan Robu Arad, dr. Erdélyi Sever Bihar, Adrian Otouiu Beszterceaszöd, Blaga Josif Brassó, Bárdossy Agoston Brassó, dr. Simion Nemes Cluj, Vladimír Gidionescu egyetemi tanár Hunyad, dr. Vasile Chindris Máramaros, dr. Szabó Danila Szilágy, Alexandru Nemes Szatmár, Ancusa Romulus Szörény, Russu Octavian Szeben, Victor Motogna Someș, Victor Suciú Marostorda, Richard Schöpke a Banca Marmaros vezérigazgatója Nagyküküllő, Victor Makavei Kisküküllő, dr. Sever Bugariu Temes-Torontál, Andrei Nicolau Torda.

Iskolák, intézetek és köztisztviselők karácsonyi és újévi bevásárlásnál rendkívüli engedelményben részesülnek a

Népáruházban
Calea Regele Ferdinand 33.

Ugyanott ócska férfilmet selyem előingre becsérélnek 95 lei ráfizetés mellett.

Ma (szerdán) este van a Magyar Színházban az

Eltörött a hegedűm

premierje!
Budapest legdivatosabb, legrissebb operette szenzációja! Jazz és cigánymuzsika versenye. Szerzője: Zerkovitz. Ragyogó kiállítás, új díszletek, pazar toillettek, görlok, táncok!

Ne mulassa el próbavásárlást tenni!

- 1 pár tartós téli angol harisnya Lei 55.—
- 1 pár tartós téli sportharisnya " 65.—
- 1 pár tiszta gyapjú női harisnya " 135.—
- 1 pár Adesgo selyemharisnya " 189.—
- 1 pár női meleg kesztyű " 48.—
- 1 darab női reformnadrág egész jó minőség " 86.—
- 1 darab női reformnadrág egész meleg " 155.—
- Gyermek mackónadrág Lei 260.— és felettebb.

Ne mulassa el próbavásárlást tenni!

Minden karácsonyi vásárt felülmuló occasio a

HELIOS

cégnél Cluj, Főter 7.
Sok fel nem sorolt téli árú, női és férfi, valamint gyermek közt árú mélyen leszállított árakkal lesznek kiárusítva.

Grand-Hotel BUCURESTI

A legmodernebb kényelemmel felszerelve. Fürdőszobák, gőzfűtés, lift, telefonok, rádiószalon, olvasóterem fodrászműhely. Bár-Buffer.

Rendkívül leszállított szobaárak!

Ne mulassa el próbavásárlást tenni!

Eau de Cologne Parfume

Fleur de Labac
Ch. Dupré

Másfélmillió vambirságot róttak ki egy bukaresti nagykereskedőre 25 kilogramm csempészett selyem miatt Temesvárról jelentik: Szenzációs letartóztatás történt hétfőn délelőtt a temesvári állomáson. Schmarzt Márkus közismert bukaresti nagykereskedőt letartóztatták a rendőrség emberei, mert tudomást szereztek arról, hogy a kereskedő bőröndjében 25 kilógram csempészett selyem van. Schwartz Márkus azzal védekezett, hogy ő a selymet belöldön vette, ez az állítás azonban nyílvánvaló valótlan, mert külföldről való visszatérése óta ki se szállt a vonatból. A nagykereskedőre másfélmillió lej birságot róttak ki és egyelőre őrizetben tartják.

Művészi perzsaszőnyeg
szüvét gobelin, karamani függöny, külföldi fonalak, szővelékek legelőnyösebb beszerzési forrása.

SCHULHOF EMILNÉ
Oradea, Str. Ep. Ctorgartu (Uri-u.) 14.

Késműves, orvosi műszerész, nikkelező-telep!

Fried Jenő
Strada Matei 2. szám.
Acélárúkülönlegességek raktára, korcsolyák gyári árban, nagy választékban. Sakerkések, konyhakések, ollók, zsebkések, borotvák a legjobb minőségben kaphatók.

butor

vásárlás bizalom dolga
Ha jó butort akar venni, ne sajnálja az utat

Marosvásárhelyre (Tg.-Mures) és tekintse meg

Székely és Réti
Erdélyrészi Butorgyár Rt, hatalmas raktárral. Bösendorfer, Stügl, Wirth, Hoffmann

zongora és pianó
gyárak képviselője.

Hiteles egyéneknek kelendő üzleti feltételek

Szerda, 1928. december 19.

Tan
„ta”
(Oradea-M)
Uj Kelet t
fiatalember
tartották iz
közönséget,
kierőszakolt
ügyészeg fo
másodéves
protekcói se
soju keresk
veztek ki, s
intézet ped
ben. Ez a
ember szab
foglalkozik
viseltetik a
tulajdonossa
Joan elhat
Palais de
ugyanekkor
is szerzhet
zönségének
Tanciu Jo
szokott jelen
ségében és
zönség előtt
tást:
— Afara
Természe

Ha E
alól,

A mai

(Budapest,
tudósítójától,
gyalásán Sol
tosító társas
lenti, hogy E
letott tett ne
hajlandó likv
sitási ügylete
Anna holttes
hazahozni.
Az elnök
Forgács Ann
levél alapján
hogy a tanu
vérlől. Solti
dr. Grey nem
telen levelet
Elmondotta

Pén
letét

(Cluj-Koloz
Kelet tudósít
tábla második
kezdését a Ne
ros ellen ben
lebbviteli tárg
1926 decembe

Arany
Legelőnyösebb
ékszerekben,
u. m. gyertya

Grünfe
Cluj, Cal. Re
Nagy rak
ezüs

Tanciu Ioan, a zsidóverő nagyváradi „tanárt” a rendőrség letartóztatta

(Oradea-Nagyvárad, december 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Egy sületlen fiatalember garázdálkodásai hetek óta tartottak izgalomban Nagyvárad zsidó közönségét, míg végre egy többé-kevésbé kiereszkölt rendőrségi intézkedés az ügyesség fogdája juttatta Tanciu Ioan másodikéves joghallgatót, akit hatékony protekció segítségével egyébként a Mosiu kereskedelmi iskola tanárává neveztek ki, sőt a görögkatolikus fiúnevelő intézet pedagógusának is egyszemélyben. Ez a vegyesfoglalkozású fiatalember, szabad óráiban zsidó ijesztgetéssel foglalkozik és különösen ellenszenvvel viseltetik a nagyváradi Palais de Danse tulajdonosaival szemben. Ezért Tanciu Ioan elhatározta, hogy tönkretesz a Palais de Danse zsidó tulajdonosait, ugyanekkor pedig kellemetlen percek is szerezhet a Palais de Danse zsidó közönségének is.

Tanciu Ioan minden másodnap meg szokott jelenni a Palais de Danse helyiségében és rendszerint szépszámu közönség előtt hallatja a következő felkiáltást:

— Afara cu jidan.

Természetesen Tanciu Ioan ilyenkor

nincs egyedül és néhány asztal zajos felfordítása közben, társaival együtt botokkal fenyegeti meg a Palais de Danse többnyire zsidó közönségét. Miután egy-néhányszor vitte végbe már eme hőstetteit Tanciu Ioan, a Palais de Danse tulajdonosai néhány feljelentést tettek ellene a rendőrségen. Lévéen azonban Tanciu Ioan fölötté protekciós egyén, Rau rendőrprefektus, aki pedig Nagyvárad közönségének teljes bizalmát bírja, — nem merte szigorúan kérdőre vonni eselekedeteit. Időközben a Palais de Danse tulajdonosai néhány napig bezárták az üzletet, mert Tanciu ur közporkori garázdálkodásai elriasztották a közönséget a lokálból.

Tegnap este három egymásután botrányal eklett szerepelnie Tanciu Ioannak, míg a nagyváradi rendőrség letartóztatni bátor volt. Kedden éjjel 11 órában jelent meg először a Palais de Danseban Tanciu Ioan és hangos „ki a zsidókkal” jelszóval zavarta meg a békén szórakozó váradai emberek mulatságát. A rendőrség közegei megjelentek a zajra és leigazoltatták Tanciu urat, aki erre elhagyta a helyiséget. Egy óra mulva újabb látogatást tett Tanciu a Palais de Danse-

ban, ahol megismétlődött az előbbi jelenet. Az izgága legényt ekkor már a rendőrség egész serege vette körül, mire Tanciu állandó szidalmakkal illetve a rendőrség embereit, elhúzózott a helyiségből.

A felzgatott közönség hangulatának csillapultával, ismét tovább folyt a Palais de Danse műsora. Hajnal felé azonban Tanciu Ioan újra megjelent. Felborított néhány asztalt, elkialtotta egy-néhányszor hogy ki a zsidókkal és a mögötte felsorakozó néhány diák védelme alatt olyan botrányt rendezett a helyiségben, hogy a közönség jónak látta menekülni a veszedelmes ember közeléből.

A rendőrség emberei ekkor sem tartóztatták le Tanciu Ioant, ami nagyvárad-szerle általános felzudulást kellett. A nagyváradi déli lapok hozták nyilvánosságra a háromszor megismétlődő botrányt és ez végül arra készítette Rau nagyváradi rendőrprefektust, hogy elrendelje Tanciu Ioan letartóztatását, akit még a keddi nap folyamán át is kísérték az ügyesség fogházába. A rendőrprefektus intézkedése Nagyváradon általános megnyugvást kellett.

Ha Erdélyit felmentenék a gyilkosság vádjáról, a frankfurti biztosító társaság érvényben lévőnek jelentené ki biztosítását

A mai tárgyaláson a tragikus biztosítást akceptáló biztosító intézet igazgatóit hallgatták ki

(Budapest, december 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Erdélyi per mai tárgyalásán Solti János, a frankfurti biztosító társaság vezérigazgatója kijelenté, hogy Erdélyi már egyezségi ajánlatot tett neki arravonakozólag, hogy hajlandó likvidálni a megkötött biztosítási ügyletet, ha a biztosító Forgács Anna holttestét hajlandó Millstadt-ból hazahozni.

Az elnök közli Solti Jánossal, hogy Forgács Anna felboncolását névtelen levél alapján rendelték el és kérde, hogy a tanu tud-e erről a névtelen levélről. Solti János kijelentette, hogy dr. Grey nem mutatta meg neki a névtelen levelet és azt most látja először. Elmondotta még Solti János, hogy ő

is beszélt Thiem Hilda szállodai szobalánnyal, aki neki is elmondotta Forgács Anna haldoklásának már ismert történetét.

Gál Jenő védő azt a kérdést intézi Solti Jánoshoz, hogy abban az esetben, ha felmentenék Erdélyi Bétát a gyilkosság vádjáról, vajjon a biztosító társaság érvényben lévőnek tartaná-e a vele kötött biztosítási szerződést?

Solti János kijelenti, hogy ebben az esetben érvényben lévőnek tekintené a társaság a szerződést, de természetesen, hogy megindítaná a szerződés likvidálására irányuló tárgyalásokat.

Gál Jenő védő erre arra kéri a bíróságot, hogy a névtelen levelet, amelyet

Géil doktorhoz intéztek, a bíróság adja ki egy irásszakértőnek megvizsgálásra. Az ügyész kifogásolása ellenére Schadt elnök elrendeli a levélnek egy irásszakértő részére való kiadását.

Következő tanu Szántó Dezső, a frankfurti társaság egyik igazgatója, aki elmondja, hogy a Carlton szállodában találkozott Erdélyivel, akit igyekezett lebeszélni a kölcsönös biztosítás megkötéséről. Azzal érvelt Erdélyi előtt, hogy látta feleségét, akit rendkívül törékeny nőnek ismert meg és így nem tartja valószínűnek, hogy az orvos elfogadja őt biztosításra. Ennek ellenére Erdélyi Béla ragaszkodott a biztosítás megkötéséhez.

Pénteken hirdeti ki a kolozsvári tábla ítéletét a Newyork-kávéháznak a város ellen benyújtott kártérítési perében

Az Árvagondozó megzavart báijának epilógusa

(Cluj-Kolozsvár, december 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári ítélet-tábla második tanácsa előtt ma vette kezletét a Newyork-kávéház által a város ellen benyújtott kártérítési per felbbiteli tárgyalása. Mint emlékezetes, 1926 december 18-ikán antiszemita diá-

kok zavarták meg az Erdélyi Zsidó Árvagondozó kolozsvári báiját. Az esetnek megtrténtekor nagy visszhangja volt ország-szerre, de a megindított nyomozás az akkori hivatalos tendenciáknak megfelelően, zsákuccába jutott és a zavarókat egyetlen nyomozóhatóság sem tudta letartóztatni. A bál megzavarása azonban nemcsak a zsidóságot, mint erkölcsi sértés érte, hanem érzékeny veszteséget okozott Bolintineanunak, a Newyork tulajdonosának, aki jónéhány betört kávéházablakát hiába próbálta inkasszálni a láthatatlannak minősített tünnetektől.

Miután tünnető nem akadt Bolintineanu Kolozsvár városi tanácsához fordult kártérítési igényével. A kolozsvári törvényszék néhány héttel ezelőtt tárgyalta az

ügyet, amikor is elmarasztalta a városi tanácsot azzal az indokollással, hogy minden zavargásért, mely Kolozsvár város területén történik, a városi tanács felelős. A városi tanács fellebbezéssel élt az ítélet ellen és így került az ítélet-tábla elé a per. A Newyorkot Xantopol Constantin, míg a várost dr. Costea városi ügyész képviselte. A város képviselője kérte a törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezését azért, mert a bál megzavarása ostromállapot alatt történt, amikor a rendőrség közvetlenül a belügyminisztériumnak volt alárendelve és a városi tanács hiába is próbálta volna a rendet fenntartani, mert a rendőrség nem etegedelmeskedett a város utasításainak.

Xantopol Constantin kifejtette, hogy

Minden karácsonyja disze
a valódi

DIANA

sós borszesz

Gazdag és szegény
gyermek és felnőtt
egészséges és beteg
ezen háziszernek örül
legjobban. Még nem
késő, de óvakodjék ér-
téktelen utánzattól. Va-
lódi csak a Diana fel-
írással és plombával.

a Legea Administrativa 286. paragrafusára rendelkezése szerint minden, egy város területén elkövetett kártokozó rendbontásért a városi tanács felelős még akkor is, ha bizonyos kivételes intézkedések a városi tanácsnak a rendőrség felett való diszponibilis jogát fel-függesztették. Ebben az esetben a városi tanács arra kényszerül, hogy attól a testülettől, amely a kivételes intézkedések következtében de facto felelős a történetekért, polgári eljárás útján behajtsa a kártérítési összeget.

A táblai tanács ítélethozatalra vonult vissza és pár perces tanácskozás után hirdette ki elhatározását, amely szerint az ítélethozatalt péntek déli 12 órára halasztotta el.

— **A Haggibbor vivóinak értekezlete.** Felkérteknek a Haggibbor vivószeresztályának tagjai, hogy szerda este kilenc órakor a klubhelyiségben rendkívül fontos értekezleten megjelenni sziveskedjenek. Az összes tagok megjeleneése rendkívül kívánatos, mert a szakosztályt igen közélről érdeklő fontos problémák lesznek napirenden. Zádor szakosztályi elnök.

— **Sándor jugoszláv király negyven éves.** Belgrádból jelentik: A jugoszláv fővárosban nagy ünnepélyességgel ünnepelték meg Sándor király negyvenedik születésnapját. A pravoszláv főtemplomban megtartott istentiszteleten résztvett a királyi pár, a kormány összes tagjai és a Belgrádban akkreditált diplomáciai kar. A Pravda közlése szerint Zágrábban is incidens nélkül folyt le a mai ünnep. A hatóságok széleskörű intézkedéseket tettek, hogy tüntetések ne fordulhassanak elő s a templomtornyokat alaposan átkutatták, hogy a december elsejei események ne ismétlődjenek meg.

— **Félhosszu haj lesz a divat.** Párisból jelentik: A női hajviseletek szabad akadémiajának kongresszusa utáni versenyen a versenyző hölgyek legnagyobb része nyakszirtben bodorított, félhosszu hajjal jelent meg. A divat irányítói azt tartják, hogy az idei évadban a hölgyek hajviseletében ez lesz a divatos.

— **Nikolajevics orosz nagyherceg súlyos beteg.** Bécsből jelentik: Nizzai jelentés szerint Nikolajevics nagyherceg, az orosz hadsereg háboru alatti generálistiszmusa hetekkel ezelőtt Páris melletti villájából a Rivierára utazott, ahol most tüdőgyulladásban megbetegedett. Állapota előrehaladt kora miatt is rendkívül súlyos.

Arany-, ezüstbevéltás!

Legelőszöb beszerzési forrás órákban, ékszerekben, valódi ezüst tárgyakban, u. m. gyertyatartók, menörák és hasonló dísz tárgyakban

Grünfeld ékszerésznél
Cluj, Cal. Reg. Ferd. (v. Wes. M.-u.) 21.

Nagy raktár alpacca és kina
ezüst tárgyakban.

abae
ré

irságot róttak
ereskedőre 25
selyem miatt
enzációs letar.
előtt a temes
z. Márkus köz-
reskedőt letar-
berei, mert tu
hogya a keres-
lógram csem-
wartz Márkus
a selymet bel
azonban nyil
külföldről va
szállt a vonat.
hátsfélmillió lej
yclőre őrizet-

nyeg
függöny, kül-
egelőnyösebb
sa.
MILNÉ
(Uri-u.) 14.)

műszerész,
lep!

enő

szám.
ára, korcsolyák
n. Sakterkések,
esk, borotvák
kapitálók,

or

m dolga

sajnálja az utat

helyre

és tekintse meg

s Réli

almas raktárak.

Hoffmann

blanino

z. társ. felkérte

széki felkérte

Segítségért kiált a kolozsvári zsidó egyetemi hallgatók menzája

Riport bátor szívű zsidó diákleányokról és megvert egyetemi hallgatókról, akik széllal bélelt kabátjaikban házról-házra kéregetnek a nyomorgó zsidó menza számára

(Cluj-Kolozsvár, december 18. Az Uj Kelet tud.) Van közeletünknek egy problémája, mely évről évre újabb és újabb változatokban kerül a nyilvánosság elé. A tanulmányi problémái ezek, amelyek minden júniusban és szeptemberben az előtérbe löndülnek és jobbról, balról a legkülönbözőbb diszkussziók tárgyát képezik országunkban — s ebbe a periódikusan ismétlődő diszkusszió komplexumban minden alkalommal a zsidó diákság is. Mint mindig legutolsónak számbavevett felelősek által elfelejtett és nagyot ígérő közéleti emberek által soha nem tisztított csoportja a romániai tanuló ifjúságnak, szintén megjelenik a nyilvánosság előtt, szerényen, hogy részt kérjen magának a közvéleményből mely mostohan és érthetetlenül-mindig elhanyagolja.

Ha a riporter meg akarja konzultálni a zsidó diákság eme elhanyagolt és kényszerűen félrevonult csoportját, az első komoly fejtörést az okozza, hogy fel kell kutatni őket. A zsidó diákokról csak annyit tudunk, hogy az egyetem orvosi fakultásán verik őket. Meg annyit, hogy a jogon, a vizsgára jelentkező zsidó diákokat legurítják az egyetem épületéből. Csak hosszas utánjárás után talál az ember egy ismerőst, aki kérdőzésekünkre azt a szót mondja ki, hogy: „Menza”...

— Menza? — Na igen erről már hallottunk egynehányszor. Egy alkalommal egy zsidó kereskedő panaszkodott nekünk, hogy sokat járnak a nyakára egyetem hallgatók és — horribile dictu — pénzért kérik tőle a diákmenza felszerelését. Egy más alkalommal pedig egy képzőművész zsidó karitatív intézmény exponense fejezte ki sajnálatát afölött, hogy az általa képviselt jótékony célú gyűjtés találgatásai szembe ama jótékony célú konkurenciájával, amelyet a Menza képvisel. Minthogy akkor nem volt szó diákkérdésről, elcsuhantunk a konkurenciától tartó jóember fölött, hogy most a Menza említése alkalmából újra eszünkbe jusson a zsidó adakozókészítségére annyira karakterisztikus jelenet.

Látogatás a kolozsvári Menza

Informátorunk utbaigazítása során kaptunk be a kolozsvári zsidó Menza Wesselényi-utj helységébe, ahol egy hosszú asztal mellett ebédelő, mintegy húsz diák között nem volt nehéz néhány ismerőst megtalálni.

Örültek az Uj Kelet munkatársának, egyesek ebédre invitálják. Közben egyre érkeznek a diákok. Utótt-kopott kabátban jönnek az orvostanhallgatók, jogászok, patikusok, teletömött aktáskákkal hónuk alatt. Mindegyiket egy-egy hangos örömkrikiáltás fogadja, amelyet rendszerint a vezetőleg egyik tagjának csendre intő piszögése követ. A felszolgáló lány hamarosan hozza a levest, beszélgetes, terminustechnikuskok áradata zavardik össze román, magyar, német, varodik össze román, magyar, német, itt-ott héber szavakkal. Az arcközü egyetlen kifejezés: a diákok örülnek egymásnak. Mindennap itt találkoznak és mindennap ugyanazon örömkifejezés van az arcközü. A Menzának pedig barátságos levegője van, szinte otthonos hangulat. Ez hát a Menza, a zsidó diákok menedékhelye.

Egyik ismerősünk asztalhoz invitál és barátságos beszélgetés közben adja meg a kért felvilágosításokat:

— Hogy milyen a helyzetünk? Azt elmondani egy kissé nehéz, mert annyi mondanivalónk van a nyilvánosság számára, hogy azt bizony Ön nehezen fogja egy riporterba összeszűrteni. De ha megtudja írni, amit lát, olyan tragikus riportot közölhet, ami egész bizonyosan munkidőbe fogja hozni az összes erdélyi zsidó szívüket. Most jön be az ajtón három diák. Ezekről a napokban ut az Uj Kelet cikket az az három diák, akiket a legutóbb aképpen elverték az egye-

temen. Az egyik csak néhány nappal előtt vette le a karjáról a kötetet, a másik pedig tegnap hallott először a balfülén. Ezek a mi mindennapi eseteink...

Nyomoznak az egyetemen

— És ki ad elégtételt? — Elégtételt? Elmesélhetem a következő esetet. Az egyik elsőéves orvostanhallgatót megverték. A fiu feljelentette támadóit a fakultás dékánjánál. Itt azonnal vizsgálat indult meg, hogy a tettest kézrekerítsék és az egyetemi büntetőszabályok szerint kapja meg büntetését. A vizsgálat napja el is érkezett és úgy a verekedőket, mint a zsidó diákokot beidézték a dékánátusra. Itt mindkét félnek írásban kellett megerősítenie szóbeli vallomását. A diákok be is vallották... hogy nem is voltak jelen, hogy a vád nem egyéb rágalomnál, hogy a zsidók nem őket látták a verekedés színhelyén etc... A zsidó diákok pedig meg az irodába való belépése előtt elfogták a kollégák és ráparancsoltak, hogy nehogy meg merje erősíteni a feljelentést, mert ha megteszi, akkor halálra verik. A terrorizált fiatal diák természetesen azután már nem mert olyan vallomást tenni, melynek alapján a bűnösök érdemük szerint vehették volna el büntetésüket.

A bátor diáklány hőstette

— Elégtételünk csak egy van: méltán a zsidó lakantum martírjainak tartanunk magunkat. Itt, a mi egészen elkülönült diákvilágunkban már valóságos legendák születnek, romantikus életmenésekről, egymás szeretetéről stb. Elmesélhetek egy ilyen esetet. Az idei év elején történt. A bonctani intézet udvarán egy elsőéves diákok megtámadták a kollégái. Lehetett vagy hatvanan és a zsidó diák bizony életveszélyben forgott. Amikor már a szerencsétlen fiu a diágyúri kellős közepében állott és kezdetét vette a fájvedelem, váratlanul női sikoly elhátolta meg a fejemelt kezeket. A fakultás egyik elsőéves zsidó nőtagja rohant a diákok közé és hangosan felszólította a diákokat, hogy szorítsanak szét. A bátor lány felépése meghökéltette a diákokat, néhány lépést hátráltak, de nem adták fel azt a reményüket, hogy ha a lány elmegy, tovább folytatják a zsidó diák üldözését. Eppen ezért köveket készítették elő a következő attackra. A helyzet nehéz volt. Várni lehetett, hogy a diákok most már nemcsak a zsidó fiut, hanem a lányt is megverik. Ekkor a mi hősnőnk elhatározta magát. Testével ledve zsidó kollégáját a repülő kövek elől kivitte az utcára, ahol a rendőrkordon már védelmezhetette őket. Közben a támadók kövei néhány könnyű horzsolást ejtettek rajta. Ez a kislány, aki alig 18 éves, valóságos hőse az orvosi fakultásnak. Mindig ő az első, amikor a zsidó diákkérdések megvédéséről van szó.

Statisztika a telikabátokról

— Miből élnek a diákok Kolozsváron? — Legtöbbször semmiből. Hazuról kapnak tegyük fel: ezer lej havonta. Ebből az ezer lejből kifizetik a lakást és a menzakosztót. A lakást olyantornán, hogy hárman-négyen húzódnak össze egy 1500 lejes szobában. A Menzán pedig kedvezményes kosztót esznek. Ha nincsen pénzük, a Menzának adósok maradhatnak egy-két hónapig és mikor tanítványhoz, vagy álláshoz jutnak, akkor kifizetik részletekben. A főjvedelmét

egyébként a tanítványok képezik. Csak hogy ez is nehéz probléma, mert keves a tanítvány és túlságosan sok az éhes diák...

— Az anyagi helyzetünket leolvashatja fogásainkról. Nézze végig a kabátokat. Az egész Menzán nem talál két telikabátnál többet. Mindenki a őszi-tavaszi, átmeneti kabátjában jár mert egyiküknek sem telik telikabátja.

Körülnézünk a Menzán és meggyőződünk róla, hogy informátorunk igazat mond. Összesen két telikabátnak csak némi túlszállal mezezhető ruhadarab lóg a széllal bélelt felöltők között. Kint pedig már a tél erős attackra készülődik...

Sehol nincs támogatás

— És tudja, hogy ennek mi az oka? Az a hallatlan közöny, amellyel az erdélyi zsidó közvélemény a Menza iránt viselkedik. Nincs egyetlen intézmény, mely a Menzát valaha is pártfogásába vette volna. Ha bekopogtatunk támogatásért, azt a választ kapjuk, hogy tui vannak már terhelve, előttünk már a nőegylet, kisdudóvó, aggmenház és gyermekmenhely learratta az összes learrathatókat. Konkurrensaink vannak a koldulásban. Évek hosszú sora óta abból tartjuk fel a Menzát hogy vidékre küldjük tagjainkat gyűjteni. Mondhatnám koldulni. Kopogtatnak házról-házra és minden zsidótól kikönyörögnek valami támogatást. Természetesen, ezek a kirándulások csak többé-kevésbé járnak sikerrel. A zsidókban nem túlságosan buzog az adakozókedv, azonkívül pedig lehetetlené teszi a helyzetet a vonat és egyéb költségek, amelyet a diákok az utazgatások közben elköltöttek. Ez mindig az egy harmadát teszi ki a gyűjtéseknek.

A temesvári zsidó ügyvéd

— Ha kapunk valami támogatást, azt egyénektől kapjuk. Van egy pártfogónk, aki annyit tett már a zsidó Menzáért, hogy nemes elegendő jelzőnk a dicséretre. Dr. Rosenthal Mórnak hívják. Egy év óta Temesváron legalább százezer lejt gyűjtött össze már a Menzának. Olyan lelkesedéssel dolgozik nekünk, hogy örök időre hállára kötelez le bennünket. Most legutóbb harminckétezer lejt gyűjtött össze saját kezűvel. Ez meglepetésszerűen küldte el nekünk.

Informátorunk egyik szekrényhez lép és egy levelet mutat.

— Olvassa ezt el. Ebben a levélben köszöntük mi meg dr. Rosenthal Mórnak a támogatást.

Szópen megfogalmazott köszönőlevel másolatát mutatja meg, amelyben a zsidó diákok mondanak hálás köszönetet dr. Rosenthalnak a Menzáért tett fáradozásaiért. Idézzük a levélből a következő megkapó részeket:

„Nekünk is vannak ideáljaink. Minket, fiatalokat is hevit az idealizmus, hogy eszménket a magunk lelkesedésével juttassuk diadalra. De Önben doktor ur, aki olyan lelkesedéssel és szeretettel karolta fel a magarabgyagot zsidó Menza ügyét, amnyi idealizmus van, ami minket, fiatalokat is megszűgyenit...”

Ezt a levelet küldte a zsidó Menza a temesvári zsidó ügyvédnek.

Kolozsvári kereskedők

Még van egynehány becsületes támogatónk, itt, a kolozsvári zsidó kereskedők között is. Katz Dénes a Katz és Bernát cég belfogója az egyik, aki sorba járta velünk az összes kolozsvári kereskedőket

Nézzé meg!!!

a lobogós karácsonyi nagyvásárt Sipos Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 8. kötött-rövidáru és harisnyauzletében.

és természetbeni ajándékokat gyűjtött nekünk. Ezzel bizony nagyon megkönyöztette a mi munkánkat, mert minden esetben tekintélyes mennyiségű fűszert és egyebet kapunk a kereskedőktől. Egy másik kolozsvári kereskedő, Kőrösi Ákos, a Regele Colonialelor tulajdonosa vett részt még ebben az akcióban. Mi csak köszönetet mondhatunk nekik. Bár csak a többi kolozsvári kereskedők is követnék példájukat.

Most van alakulóban egy bizottság, a melybe jöttek onyosidó asszonyokat verbuválnak, reméljük, hogy ennek az akciónak talán sikere lesz.

Néhány kérdés...

— Egy bizonyos — folytatja informátorunk — nincsen még egy zsidó intézmény Erdélyben, mely annyi nehézséggel küzdene, mint a zsidó Menza. Pedig látja: mi intellektueleknek készülünk. És a sok erdélyi zsidó ügyvéd és orvos, a gyógyszerészek és a mérnökök soha nem gondolnak ránk. Pedig bizony részorgalmánk. Hiszen ők is így tanulnak, így kinöltöttek éveken keresztül, hogy mi. Rosenthal Mór nem tartozik ezek közé. Ő nem menzakosztón él diákkorában. Hát hol vannak azok a gazdagok, akik menzakosztón éltek éveken keresztül, házról-házra jártak gyűjteni éppen úgy, mint mi és éppen úgy vágyódtak egy kedves otthon után, mint mi sz elhanyagolt hónapos szobáinkban. Hol vannak hát a zsidó intellektuelek? Hol vannak a régi koplakások emlékei?

— Irja meg az Uj Keletben, hogy a Menza veszélyben van. Hogy nincs pénzünk és ha nem jön azonnal segítség, megszűnünk. Megszüntetjük a Menzát, mert nem vagyunk képesek fenntartani. És ez azt jelenti, hogy ötven zsidó diáknak nem lesz már emi egy hosszú egyetemi éven keresztül...

Pedig a Menzának nem szabad megszűnnie. Kell, hogy az erdélyi zsidóság felgyeljen a kinlódó zsidó diákok sorsára és hogy intellektuelek, kereskedők és mindenki, aki szíve ügyének érzi a zsidó diákok sorsát, odakiáltsa a zsidó diákok kérdő szavára: itt vagyunk

Barcsiloy István.

Szvettert, pullovert

és mindenféle kötött cikkek kitalítását vállalom kedvező fizetési feltételek mellett.

BRENNER R. (Szatmár)
szvetter-kötőde
Str. Jacobini No. 16. (Várdombon)

A híres iklódi

Iparos Jeschiva gyártmányu asztali kuglizók megint kaphatók 500 lejért. Tamplarie Thora im Derech Erecz Iclod, jud. Someş.

Az Uj Kelet zsidós... Főszerkesztő Felelős szerkesztő az Uj Kelet főszerkesztője

— A Zs. aukaünnepét tartotta me ez évi chadégli term mal zsufolá zsidó közön tsgjai által senzweig M hatásu ünne és Apel Szé Léb Sárka cigánytánc nagysikerü mand szelle har fogadta következett emelkedett telyes jöved jemetnek is.

— A szere reggel a re talmu feljele dr. Neuman feljelentéséb man ismeret dinán király ahonnan 20-got loptak el ba Novac uo rendőrsége mu lakásáról értékü holmi

— Január évfordulója. ni Achad Ha Brit Hanoar nya tartalmaz lékbeszédét daica nagy Megrendelhe Str. Baritiu I

NE GYÖTÖ CSUKAMÁJO poralaki, csol

— Az eger ünnepélye. V egeresi cionis ünnepélyét, nagy érdeklő nívós program vezette be, mi Makkabeusok drámái lükte ták elő Fülöp netár József, Gyula. Rende Jehuda Halév teményét Zej sok átérzése lejtettek el na ka és Zeiger ka szavaltá e nak „Menora za és Zeiger tattak be. A m dalom” címü volt, amelybe Elza, Kórach Ernő, Lusztig remekeltek. A után tánc köv órákig tartott. mgt a Keren ták.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánásági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkének utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— A Zs. N. Sz. dési tagozatának chanukáünnepe. Fényes keretek között tartotta meg a dési cionista társadalom ez évi chanukaestélyét a Nagya-venedgő termében, amelyet ez alkalommal zsufolásig töltött meg Dés város zsidó közönsége. Az Aviva és Barisszia tagjai által szolgáltatott műsort Rosenzweig M. Jehuda vezette be nagyhatású ünnepi beszéddel. Stern Marcsa és Apel Szerén sikerült szavatai után Léb Sárka román, Klein Irénke pedig cigánylányokkal szerepelt. Hirsch Edit nagyszerű énekszámait és Klein Armand szellemes kupióit nékes tapsvihar fogadta. Műsor után tea, majd tánc következett, mely a reggeli órákban emelkedett hangulatban ért véget, tekintélyes jövedelmet hozva a Keren Kajemetnek is.

— A szerencsétlen 13-as szám. Kedd reggel a rendőrségre két hasonló tartalmú feljelentés érkezett. Az egyikben dr. Neuman ügyvéd arról panaszkodott feljelentésében, hogy az éjszaka folyamán ismeretlen tettesek behatoltak Ferdinánd király uca 13. számú lakásába, ahonnan 20—25 ezer lej értékű ingóságot loptak el. Ugyanakkor Bolfa N. Babac Novac uca lakos is feljelentést tett a rendőrségen, akinek szintén 13. számú lakásáról vittek el 20—25 ezer lej értékű holmit. A nyomozás folyik.

— Január 2, Achad Haam halálának évfordulója. Ne hagyjuk feledésbe menni Achad Haam szellemi nagyatékát! A Brit Hanoar Ezra Achad Haam kiadványa tartalmazza dr. Hamburg József emlékbeszédét valamint az Enciclopedia Judaica nagy Achad Haam tanulmányát. Megrendelhető: Brit Hanoar Ezra Cluj, Str. Baritiu 10. Ára 20 lej.

NE GYŐTŐRÜNK GYERMEKEINKET CSUKAMAJOLAJAJAJ! Adjunk helyette porlakn, csokoládézú Jemaltot.

— Az egeresi zsidó ifjuság chanuka-ünnepe. Vasárnap este rendezte az egeresi cionista ifjuság ez évi chanuka-ünnepejét, a környék zsidóságának nagy érdeklődése mellett. A rendkívül nívós programot a Hatikvah élénkítése vezette be, majd Ben Amromnak a „Hős Makkabeusok” című történelmi háttérű, drámai lüktetésű egyfelvonásosát adták elő Fülöp Ernő, Lusztig Emil, Szinetár József, Kórach Ernő, Rosenzweig Gyula, Rendel Jenő és Zeiger Ilonka. Jehuda Halévinek „A koldus” című költeményét Zeiger Szidike interpretálta sok átérzéssel, majd egy apacstáncot lejtettek el nagyon bájosan Korach Babac és Zeiger Szidike. Lichtmann Nusika szavaltja el ezután Giszkalay Jánosnak „Menorah” című versét. Fülöp Elza és Zeiger Szidike táncszámot mutattak be. A műsor fénypontja a „Lakodalmom” című két felvonásos bohózat volt, amelyben Sz. Fülöp Margit, Fülöp Elza, Kórach Ernő, Rendel Jenő, Fülöp Ernő, Lusztig Ernő és Szinetár József remekeltek. A nagyon sikerült előadás után tánc következett, amely a reggeli órákig tartott. Az estély tiszta jövedelmét a Keren Kajemet javára fordították.

LYONNAISE

selyemgyári lerakatban

Str. Regina Maria (v. Deák Ferenc-u.) 3. sz.

selymek karácsonyra leszállított áron árusítatnak.

Nagy maradékvásár!

Rendkívüli ülészsakra hívják össze a népszövetségi tanácsot

Genf, december 18. Drummond népszövetségi főtitkár a karácsonyi ünnepeket Londonban kívánja eltölteni s már tegnap este elutazott Genfből. A főtitkár a népszövetség politikai osztályának vezetőjével s még több más népszövetségi főhivatalnokkal együtt egyelőre Párisba utazott, ahol a népszövetségi tanács jelenlegi elnökének, Briandnak rendelkezésére áll, ha az elnök esetleg szükségesnek tartaná a

rendkívüli tanácsülésnek a Bolivia-Paraguay közötti háború miatti sürgős összehívását.

Párisi jelentés szerint francia politika körökben általános az a vélemény, hogy feltétlenül sor fog kerülni a népszövetségi tanácsnak rendkívüli ülészsakra leendő összehívására s ez esetben a tanácsülés talán már a hét végén kezdetét is veszi a francia fővárosban.

Borzalmas tűzvész pusztit Berlin egyik gyárnegyedében

Berlin, december 18. A délnyugati városnegyedben levő Schönlein uccában ma délelőtt 11 órakor, az ott lévő rádiógyárban borzalmas tűzvész tört ki, melyet még este félhat óráig sem sikerült lokalizálni. A tüzet az okozta, hogy a rádiógyárban alkalmazott munkások nem bántak kellő óvatossággal a feldolgozásra kerülő celluloid-anyaggal, amely az égő gáz fölött hirtelen meggyulladt és rövidesen lángborította az egész gyártelepet. A tűz nem sokára átterjedt a szomszédos zongora gyárba, amely pár perc múlva szintén egyetlen lángtenger volt. Ugy látszik a tüzoltókat későn értesítették és csak jóidő elteltevel vonult ki a tüzhöz a tizennyolcadik kerület tüzoltósága, hogy a tűz oltásához fogjon. A tüzet mindeztideig nem sikerült lokalizálni. A tüzoltás munkája közben a tüzoltók megrázó jeleneteknek voltak tanui. Tizenöt munkás súlyos égési sebeket szenvedett. A kifeszített ponyvákra öt munkásnőnek sikerült kiugrania a második emeletről, ötöt pedig a tüzoltók megfeszített erővel hozták ki a lángtengerből. Négy munkásleány meg sem várva a ponyvák kifeszítését, leugrott az égő gyárépület egyik emeleti ablakából, de olyan szerencsétlenül, hogy súlyos belső sérüléseket szenvedtek és életbenmaradásukhoz kevés a remény.

Szövőfonalat

Mule és Double, nyers, fehérített és kékes-fehérített, Rózsahegy és egyéb márkákban, prompt ab raktár és január-februári szállításra viszonteladóknek a legolcsóbb napi árakban

„Colimp” Gyarmatárú Behozatali Rt.

Satu-Mare, Strada Regina Maria (Széchenyi-u) 17. szállítás, Sürögnyclm: COLIMP, Satumare. Telefon: Satumare 165.

A világhíres

Szibériai garnizon

Markovics Rodion megrázó szépségű regénye, az Ember mellett

II-ik kiadása megjelent

A ragyogó kiállítású testes kötet ára csak: 160 lej.

Szép és értékes ajándék felnőtteknek és fiatalnak egyaránt.

Kapható: Az UJ KELET könyvosztályában.

— Államtanácsot alakítottak a tót autonómisták. Berlinből jelentik: A Berliner Tageblatt szenzációs jelentést közöl a tót felvidék autonómista törekvéséről. A lap szerint az autonómisták nemrég megalakult államtanácsa elhatározta, hogy a tót nép nemzeti életének biztosítására, szükség esetén kész fegyverhez is nyulni. Ahatározat indokolása az, hogy a páncséh örület már nemcsak az európai békét veszélyezteti, hanem a szlovák nép fennmaradását is kétségessé teszi. Az autonómisták államtanácsa szerint a tót nép mostani hivatalos vezetői árulók, akik nem képviselik néptik érdekeit. Ezt a deklarációt több ezer példányban elterjesztették a tót felvidékeken és a tót államtanács megalakulását közölték a Népszövetséggel és az összes számbajövő államok külügyminiszteriumaival. Amint Prágából jelentik, a Berliner Tageblattnak a fenti tudósítást közlő számát egész Csehszlovákia területén elkobozták.

Sok utánczata van

a valódi „Aspirin”-tablettának. Meg kell tehát jegyezni: Az eredeti Bayer-féle csomagolásban (6 vagy 20 tabletta egy dobozban) a bevált Aspirin-tabletták kaphatók.

* Nem mind arany, ami — kiíli. A háziasszonyok jól tudják, hogy a liszt sokféle és a belőle előállított péksütemény is az, aszerint, milyen lisztet használunk fel, mit adunk hozzá és hogyan dolgozzuk fel. Régebben egész városrészek kénytelenek voltak megelégedni olyan péksüteménnyel, amilyent az ottani pék eléjük adott. A tapasztalatok sokszor nagyon „kesernyések” voltak, akárcsak az ottani péksütemény. Ez készítette azután a 80 éve fennálló, jónevű Katona-sütödét arra, hogy nagy áldozatok árán is fiókokat állítson fel, továbbá házhoz való szállítással elismerten kitűnő süteményeit mindenkihez kellő időben eljuttassa. Ebben és a minőségükben rejlik a Katona-sütemények népszerűsége.

Köd, nedves pára megtámadja a tüdőt. Betegséget, bajt elhárít a józú

Siromalt

gyógyszörp. Minden gyógyszerárban kapható. Egy üveg ára 100 lej.

— Az életfogytiglani börtönre ítélt rablógylkos agyonlötöte börtönörét. Insterburgból jelentik: A város börtönében tegnap Bernecker életfogytiglani elzárásra ítélt rablógylkos rettenetes vérfürdőt rendezett. Berneckernek egyik rokona a fegyházigazgatótól engedélyt kért a fogoly meglátogatására. A látogatást megengedték s a fegyőr kíséretében a cellába ment. Beszélgetés közben Bernecker egyszerre revolvert rántott, lelötö a fegyört és halálos lövést adott le a fegyör segítségére sielő őrmesterre is. Ezután kiszökött a fegyházból rokonával együtt. Az azonnal bevezetett nyomozásnak azonban sikerült rejtekhelyüket felkutatni, de a szökevények nem adták meg magukat. Erre a rendőrök valóságos ostromot indítottak ellenük, amire Beckener és rokona lövésekkel válaszoltak. Végül Beckener több golyótól találva súlyosan megsebesült, úgy, hogy halála csak rövid idő kérdése. Rokona, aki szintén megsebesült, látva, hogy nem menekülhet az elfogatás elől megadta magát.

— **Milica hercegnő póra a német államkincstár ellen.** Berlinből jelentik: Milica montenegrói királyi hercegnő, volt mecklenburg-strelitzai hercegnő, a versaillesi békeszerződés alapján 15 millió márká végkielégítés erejéig pert indított a német államkincstár ellen. Milica királyi hercegnő az 1918. óta esedékes apanázt perli a kamatokkal együtt. A pert jövő kedden tárgyalja a párisi német-jugoszláv döntőbíró. Meklenburg-Strelitz állam és a nagyhercegi örökösök között ugyan annak idején egyezség jött létre. Milica hercegnő azonban ezt az egyezséget nem tartja megára nézve kötelezőnek, mert házasságkötése által külföldi állampolgár lett.

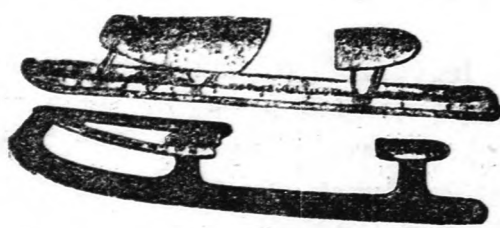
— **Ki keres názi tanítót?** Tudvalevő, hogy Kolozsváron számos zsidó diák él, akik egyetlen megélhetési lehetőségüként középiskolai diákok oktatását vállalják. Tudva azt, hogy Kolozsváron nagyon sok zsidó család van, ahol a gyermekek oktatására szívesen látnának képzett egyetemi hallgatókat, az Uj Kelet szerkesztésére ajánl, ingyenesen közvetít szakképzett tanítókat, román, német, francia, angol és héber nyelvtanításra valamint középiskolai diákok előkészítésére. Aki hazitanítóra igényt tartanak, érdeklődjenek az Uj Kelet szerkesztésében Calea Dorobantilor 14 alatt, telefon 177.

— **Ujabb letartóztatás a párisi sajtobotrány ügyében.** Párisból jelentik: A Gazette de France botránja ügyében a rendőrség ma letartóztatta Courville grófot, aki Hannau asszonynak büntetésa volt. A rendőrség kitartó vallatási módszere végre eredményt hozott Hannau asszony konok tagadásával szemben is. A bűnös asszony megtört és bevallta, hogy fürdőszobájában nagy mennyiségű pénzt és értékpapírt rejtett el. Előkelő körökből még újabb letartóztatások várhatók.

— **A kolozsvári felsőipariskolában** (Scoala de Conductorii Technici) végzett növendékeket ezúton kérem, hogy a végbizonyítványokkal, valamint az Asociațieiával kapcsolatban részükre továbbítandó közlemények érdekében sürgősen közöljék lakcímüket Popa Valeriu Cluj, str. Gheorghe Baritiu 26.

— **Amanullah király csapatát végleg megverték a felkelők.** Londonból jelentik: A Reuters-ügynökség jelenti az afganisztáni határról, hogy az afgán felkelők döntő győzelmet arattak az országot európai mintára reformálni akaró Amanullah király csapatai fölött. Amanullah már a saját csapatai is elhagyták és fővárosa, Kabul teljesen a felkelők hatalmába került. A király és a királyné az elnyomó felkelők elől egy erődítménybe menekültek, melyet a felkelők ostrom alá is vettek. A felkelés Aiganisztán konzervatív köréből indult ki, melyek különösen elégtelnek voltak azért, mert a királyné a nők ösi fátolyviselési szokását el akarta törölni.

Több mint 1200 pár hockey mű- és gyorsfutó

ből választhat, ha idején felkeresi

Kun Mátvás Fia

szaküzletét: Kolozsvár, C. Victoriei 2.

Készítés, javítás és nikkelés kifogástalanul eszközöltetik.

Közgazdaság

Rövidesen három német biztosító intézet vonul be Romániába

Uj helyzet elé kerülnek a belföldi intézetek

(Cluj-Kolozsvár, december 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német-román tárgyalásokkal kapcsolatban, mint ismeretes, Németország az általa tett engedmények ellenében bizonyos gazdasági feltételeket kötött ki magának. Többek között a berlini megállapodások alapján, több német biztosító intézet engedélyt kap arra, hogy ismét felvehessék Romániában üzleti tevékenységüket. Elsősorban arról van szó, hogy a berlini Viktória biztosítótársaság ismét kap működési koncessziót. Ez az intézet tudvalevőleg a háború végéig kiterjedt üzletkörrel rendelkezett különösen Erdélyben, ahol központja Nagyváradon volt. A háború után a versaillesi békeszerződés értelmében a román állam zár alá helyezte az intézet vagyont, illetve a berlini Viktória kinnvőségét a kincstár megbízottai hajtották be.

A berlini megállapodás értelmében az intézet vagyont rövidesen feloldják a zárlat alól és a berlini Viktória folytatni fogja a háború vége óta szünetelő működését.

Ugyancsak a berlini egyezményvel kapcsolatban úgy hírlik, hogy két igen tekintélyes német biztosító társaság fog koncessziót kapni a román kormánytól, már a legközelebbi hetekben. A két szóbanforgó intézet egyike a frankfurti Frankfurter Allgemeine Versicherungs A. G. a másik pedig a bécsi Phönix biztosító, amelyek éveken át hiába próbálkoztak engedélyt kapni a romániai letelepülésre. A két intézetnek egyébként már van leányintézete Romániában: a Frankfurter fiókintézete Lloydul Román néven, a Phönix pedig a Steaua Română. Amennyiben a két főintézet megkapja a direkt koncessziót, nagyon valószínű, hogy a már létező fiókintézeteket előbb-utóbb megszüntetik, illetve beolvastják, ami állítólag széleskörű személyi változásokat fog maga után vonni. A német biztosítók romániai bevonulása egyébként új helyzet elé fogja állítani a belföldi intézeteket is.

A Banca Naționala fiókjának igazgatója megvédi a temesvári bankokat a lejkontremin vádjá ellen

Az export szünetelése miatt a bánáti piacon állandósult a devizahiány

(Timisoara-Temesvár, december 18. Az Uj Kelet tud.) Hivatalos körökben egyes fővárosi és erdélyi lapokban és pénzügyi körökben is még mindig tartja magát az a vád, hogy a múlt heti nagy lejeses előidézésében Temesvár pénzügyzetének igen nagy szerepe lett volna. Emlékeztet ugyanis, hogy a legnagyobb pánik hangulat idején Temesváron 850—860 lejes kurzuson adták a fontot, míg ugyanakkor az ország többi részében 815—820 lej volt az angol font átlagos árfolyama, amennyiben egyáltalában kapni lehetett. Igen természetes hogy a látszat ellenük szól. Súlyosbító körülménynek hozták fel a temesvári pénzügyzetek ellen azt, hogy éveken keresztül, amikor a deviza-piacon nem Bukarest volt az egyedüli irányadó, hanem Temesvár is igen nagy befolyással bírt, a bánáti bankok szinte kivétel nélkül a kontreminhez szegődtek, ami azután hatalmas nyereségek realizálása mellett is több ismertevű pénzügyzet összeomlásához vezetett.

A felsorakoztatott vádak ellen most maga a Banca Naționala temesvári fiókjának igazgatója, Stamate Dobrovicescu védi meg a temesvári bankokat. Dobrovicescu igazgató a sajtónak adott nyilatkozatában többek között a következő érdekes kijelentéseket tette:

— Nem tudom, miért hiszik bizonyos körökben, hogy a temesvári piac részt vett a lej elleni spekulációban. És még hozzá, amikor Temesvárról beszélnek, általában az egész Bánáságot értik alatta, amelynek Temesvár a központja. A vád annál különösebb, mert hiszen a devizaellenőrző hivatal majdnem minden nap kap igényléseket nemcsak a temesvári piac részéről, hanem Aradról, Nagyváradról, sőt Marosvásárhelyről is. A rendelkezésemre álló statisztikai adatok szerint Temesvárnak naponta körülbelül 30 ezer angol fontra van szüksége. Ezt az összeget régebben majdnem egészében

fedezte a Bánáság exportja. A fa, gabona és liszt kivitele folytán olyan hatalmas devizamennyiség került piacra, hogy igen kevés devizát kellett máshonnan beszerezni. Tavaly azonban ez a helyzet teljesen megváltozott. Faexport nincs, a fehér lisztért jobb árakat elérni a regátban, mint külföldön, az állatkivitel sem rentabilis, a gabonárák viszont belföldön felette állnak a világpiacon paritásnak.

— Ha külön kereskedelmi mérlegét állítanánk fel a Bánát részére, kiderülne, hogy annak passzívuma felülmúlja az ország passzívumát. Ez az oka, hogy egész Romániában a legnagyobb devizahiányt a piac Temesvár. Amikor a font sterling árfolyama emelkedni kezdett, a Banca Naționala azt a rendelkezést adta ki fiókjának, hogy bankként naponta ezer fontot adjon el 807 lejes kurzuson. Temesváron körülbelül 20 autorizált pénzügyzet van, vagyis a fenti rendelkezés folytán a keresletnek csak 70 százaléka lehetett a hivatalos árfolyam mellett fedezni. Ha valakinek ennél nagyobb mennyiségű devizára volt szüksége, szabad kézből kellett azt megszereznie és természetesen, hogy a kereslet követésében a forgalmi árfolyam emelkedett.

Dobrovicescu igazgató nyilatkozatához pénzügyi körökben még hozzáfűzik azt is, hogy a Banca Naționala központja maga sem ismeri a bánáti piac speciális helyzetét. Bukarestben nem tesznek különbséget Craiova és Temesvár között, mert például Craiovaiban sokkal nagyobb fiókja van a Banca Naționalának, mint Temesváron, annak ellenére, hogy Bukarest után Temesvár az ország legnagyobb devizapiaca.

Az arany és ezüst új beváltási ára. Az ipar- és kereskedelmi minisztérium mellett működő nemesfém-bizottság a következő hivatalos árakat állapította

meg a belföldi forgalomban: arany 110—213 lej, ezüst 2862 lej kg.-ként. Ezek az árak december 30-ig érvényesek.

Értekezlet a faexport szabaddátéje ügyében. Bukarestből jelentik. Hétfőn délután folyt le Bukarestben az az értekezlet, amelyet Madgearu ipar- és kereskedelemügyi miniszter hívott össze a faexport fejlesztése ügyében. Az értekezlet során a meghívott exportvállalatok képviselői informálták Madgearu minisztert a fakivitel helyzetéről és egyes külföldi piacokon, egyúttal pedig rámutattak arra, hogy milyen eszközökkel lehetne a fakivitel intenzívebbé tenni. A beszerzett adatok alapján a minisztérium azt tervezi, hogy meghatározott időre, valószínűleg három hónapra felfüggeszti a fatermékek kiviteli vámját.

Szenzáció!!

Márkás, csipkés figura már 100 lejtől. Vitrintárgyak, nipppek, vázák, perzsaszőnyegek, antik falámpák, vitrinek dec. 20-ig mélyen leszállított árban kerülnek eladásra

Alkalmi vétel!

Rosenberg régiségkereskedőnél
Cluj, Calea Victoriei 5. szám.

A CLUJ

TACAMUL

ezüstárugyárban
készült minden darab evőeszköz és dísz tárgy ezen gyárjellettel van ellátva.

800-as finomság!
Gyártmányaink minden jobb ékszerüzletben megrendelhetők. — Vízonteladók: „TACAMUL”
Ezüstárugyár, Cluj, Strada N. Iorga 11/A
Telefon 4—82. Sürgőnycim: „Tacamul”

Árverési hirdetés.

Alulírott közjegyző közbenjövetelemellett, késedelmes vevő terhére, nyilvános árverésen el fognak adni, különböző textilárak, u. m. férfi és női szövetek, selymek, szőnyegek, vásznak, zefírek, stb. stb. Lei 446.000 értékben, de azon alul is, tételenként f. hó 18, 19, és 20-án mindenkor d. u. 3 órai kezdettel Clujon Albina Intrepozite Albina Közraktár helyiségében Pista Gara 1 szám.

A vevő a vételárát és 2 százalék illetéket azonnal készpénzben kifizeti.

Dr. Joan Pordea
notar public.

Nyiltér

Az e rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség

Nyilatkozat.

Alulírott Bakó János ezúton közlöm, hogy fiamért, ifj. Bakó Jánosért semminemű anyagi felelősséget nem vállalok.

Cluj, 1928 december 18.

Bakó János.

Pén

Szabad

keltett an
megjelent
problemát
multu sze
josnak let
misítás m
ujságírás
ség, hogy
sajtó körü
dult vizsg
állapítást
ios, tovább
reki és Le
kosok ez
dinárosok
A hamis
fűztek fe
ser Lajos
kindai üzle
akarták be
reskedő az
mis pénzt
rendőrség
tartóztatta
kereki rend
kutatóst Pa
chinger Pe
találták a
bankoprést
rab hamis
A házkü
lást nyert
ban Leichin
gor Oszkár
is letartózt
vényszék v
kárt szabad
két gyanús
gálai fogsá
chinger Os
A vizsgá
dor és dr.
lomást tett
tagadta a
den részvé
Dr. Reys
kus alakja,
röl előbb
reke, onna
jogi doktor
különböző
kiutasítottá
vissza, ahol
című lapot
dott és szá
került. Be
Leichinger
ráti viszony
„Szenzáció”
jövödelmek
és dr. Rey
küzdött Lik
misítás eszt
barátjának,
százdináros
bozás nélkül
egy háboru
készített és
Eodora fin
vállalatot, é
tási művelet
A pénzhami
fényképész
ahol rövid
dinárost kés
sa szerint L

„U

Pénzhamisításért három és félevesi fegyházra ítélték Jugoszláviában egy Romániából kiutasított álhirlapíró

Dr. Reyser Lajos és bűntársai az ujvidéki törvényszék előtt

Szabadka, dec. 18. Nagy feltűnést keltett annak idején a Becskereken megjelent „Szenzáció” című s nagyon problematikus jellegű újság kalandos multu szerkesztőjének, dr. Reyser Lajosnak letartóztatása, aki ellen pénzhamisítás miatt indult meg az eljárás. Az újságírás történetében páratlan jelenség, hogy egy szerkesztő a bankjegysajtó körül amatőrsködjön. A megindult vizsgálat folyamán azonban megállapítást nyert, hogy dr. Reyser Lajos továbbá Leichinger Feodor becskerekai és Leichinger Oszkár kikindai lakosok ez évi február óta hamis századinarosok készítésével foglalkoznak.

A hamisítást ez évi augusztus 24-én fedezték fel Kikindán, amikor dr. Reyser Lajos és Leichinger Feodor egy kikindai üzletben hamis századinarossal akarták bevásárlásukat kifizetni. A kereskedő azonnal észrevette, hogy hamis pénzt kapott, feljelentette az esetet a rendőrségnek, mely mindkettőjüket letartóztatta és erről értesítette a becskerekai rendőrséget, amely azonnal házkutatást tartott dr. Reyser Lajos és Leichinger Feodor lakásán, akiknél meg is találtak a pénzhamisításhoz használt bankpérest és a már elkészített 615 darab hamis századinarost is.

A házkutatás alkalmával megállapítást nyert az is, hogy a pénzhamisításban Leichinger Feodor fivére, Leichinger Oszkár is bele van keveredve. Őt is letartóztatták, de az ujvidéki törvényszék vádtanácsa Leichinger Oszkár szabadlábra helyezte, míg a másik két gyanúsított ellen fenntartotta a vizsgálati fogságot, azonban az eljárás Leichinger Oszkár ellen is tovább folyt.

A vizsgálóbíró előtt Leichinger Feodor és dr. Reyser Lajos beismerő vallomást tettek, míg Leichinger Oszkár tagadta a pénzhamisításban való minden részvételét.

Dr. Reyser Lajos az álhirlapírók tipikus alakja. 1920-ban került Budapestre előbb Temesvárra, azután Becskerekre, onnan Kolozsvárra ment, ahol jogi doktorátust szerzett, majd amikor különböző üzelmek miatt Romániából kiutasították, újból Becskerekre tért vissza, ahol megindította a „Szenzáció” című lapot, amelyben mindenkit támadott és számtalan batrány központjába került. Becskereken ismerkedett meg Leichinger Feodorral, akivel szoros baráti viszonyba került. Ez év tavaszán a „Szenzáció”-ból származott illegitim jövedelmek mind jobban elmaradoztak és dr. Reyser anyagi nehézségekkel küzdött. Ekkor vetődött fel a pénzhamisítás eszméje. Dr. Reyser ajánlotta barátjának, hogy gyártsanak hamis századinarosokat, amibe Leichinger habozás nélkül bele is egyezett. Dr. Reyser egy háboru előtti századinarosról rajtot készített és azt klisiroztatta. Leichinger Feodor finanszírozta a pénzhamisítási vállalatot, ő szerezte be a pénzhamisítási művelethez szükséges kellékeket is. A pénzhamisítási műhelyül Leichinger fényképezési műhelyét rendezték be, ahol rövidesen több száz darab századinarost készítettek. Dr. Reyser állítására szerint Leichinger Oszkár is felszo-

litotta a pénzhamisításban való közreműködésre, de az visszautasította azt. Az első hamis századinarost a becskerekai Orient-mozgóban helyezte el Leichinger Feodor és mivel a mozi pénztára akadálytalanul fogadta el a hamis bankjegyet, átmentek Kikindára, ahol aznap öt darab hamis bankjegyet sikerült akadálytalanul elhelyezni, de az egyik üzletben rajtvessztettek és le letartóztatva. Leichinger Feodor 1921 végéig a becskerekai főispáni hivatal tisztviselője volt, később kereskedő lett majd fényképezési műtermet nyitott.

A nagy érdeklődéssel kísért pénzhamisítási ügyet szombaton tárgyalta a törvényszék dr. Belajdzsics Vladimir törvényszéki elnök tanácsa. A közvédat Pavlovics Branislav államügyész látja el, míg védőként dr. Mrkusics József becskerekai ügyvéd szerepel.

Dr. Belajdzsics Vladimir törvényszéki elnök féltizenkét órákor nyitotta meg a főtárgyalást. Szuronyos fegyőrök vezetik be a vizsgálati fogságból dr. Reyser Lajos és Leichinger Feodor vádlottakat, míg Leichinger Oszkár a hallgatóság sorából lép az elnöki dobogó elé.

A vádirat ismertetése után, amelyben az ügyészség az elsőrendű és másodrendű vádlottakat pénzhamisítás bűntettével, a harmadrendű vádlottat pedig, mint bűntársat vádolja, dr. Belajdzsics megkezdte dr. Reyser Lajos kihallgatását.

Dr. Reyser Lajos vallomásaiban elmondja, hogy Becskereken született, foglalkozására nézve hirdapíró, a háboru alatt Ausztráliában és Angliában tartózkodott, magyarul, szerbiül, románul, franciául, németül és angolul beszélt. 1917-ben Budapestre került, ahonnan 1919-ben Becskerekre költözött, onnan Romániába ment, ahol újságírással foglalkozott, majd ismét visszatért Becskerekre, miután előzőleg Kolozsváron doktorált. Becskereken előbb „Szenzáció” címmel lapot indított, amelyet Leichinger Feodor finanszírozott. Amikor a „Szenzáció” című lap megszűnt, rossz anyagi helyzetbe került és ekkor támadt a pénzhamisítás eszméje.

Elnök: Ismerte ön a hamisítás technikai oldalát?

Vádlott: Igen, valamennyire ismerem, mert Romániában sokat jártam nyomdákba. Ez évi februárban egy régi háboruelőtti századinarosról sikerült rajtot készítenem, azt klisiroztam. Ezt a munkát Leichinger Feodor laboratóriumában végeztem és arról Leichinger tudomással bírt. Közben Leichinger segítségével beszereztem a bankönyomó préshez szükséges alkatrészeket és amikor ez is megvolt és a prést összeállítottam, megkezdettük a hamisítást. A papírt egy becskerekai nyomdában vásároltuk és összesen 636 darab hamis századinarost állítottunk elő. Leichinger az anyag beszerzésére 2000 dinárt fordított. Amíg a megfelelő klisé elkészült, hat klisé rontottak el és azokat mint hasznavehetetleneket el kellett dobni. A hamis századinarosok forgalmahozatalát augusztus 19-ére határoztuk el. Az volt a tervünk, hogy a hamis bank-

jegyeket nemcsak Becskereken, hanem az egész Vajdaságban terjeszteni fogjuk. Mielőtt hozzáfogtunk volna a terjesztéshez, az elkészült hamis bankjegyeket és a prést, nemkülönben a kliséket Leichinger Feodor udvarában elástuk. Leichinger Feodorral augusztus 20-án Kikindára utaztunk és magunkkal vittünk 20 darab hamis bankjegyet. Leichinger Feodor az első hamis bankjegyet Kikindán egy mézszárszékben helyezte el, míg én más két helyen próbáltam azokat kiadni, de az utóbbi helyen felismerték a pénz hamis voltát és a pénzt nem fogadták el. Ekkor azt tanácsoltam Leichingernek, hogy semmisítsük meg a nálunk levő hamis bankjegyeket és utazunk el, de lekéstük a vonatot, úgy, hogy Kikindán voltunk kénytelenek az éjszakát tölteni. Kedden reggel a kikindai rendőrség letartóztatta bennünket és mi azonnal bevallottunk mindent.

Elnök: Mi vezette magát erre a lépésre?

Vádlott: Nem tudtam Becskereken elhelyezkedni, vidékre nem tudtam elutazni, mert Stepanovics rendőrkapitány nem akart részemre erkölcsi bizonyítványt kiadni.

Az elnök ezután Leichinger Feodort hallgatja ki.

Bűnösnek érzi magát — kezdi vallomását Leichinger Feodor. — Reysert még gyermekkorra óta ismeri, amikor a háboru után Reyser Becskerekre jött, ő finanszírozta lapját. Amikor a lap megszűnt, Reyser igen rossz anyagi viszonyok közt élt és vádlott adott neki 5-5 dinárokat cigarettákra. Egyszer Reyser megjelent laboratóriumában és vajamit rajzolt. Eleinte nem is igen érdeklődött az iránt, hogy mit rajzol. Később tudta csak meg, hogy Reyser mit csinál. A hamis pénz elég jól sikerült. Vádlott is tudott ezen a hamisításról és amikor 636 darab századinarost már elkészítették, gondolkodtak a forgalmahozatal módjáról. Fivére, Leichinger Oszkár jelen volt, amikor a prést és a kliséket elrejtették. Ekkor augusztus 20-án Kikindára utaztak. A hamis bankjegyek vádlottnál voltak és abból Kikindán öt darabot Reysernek adott.

Ezeket sikerült is elhelyezni, míg más helyeken észrevették a hamisítványokat és nem fogadták el a pénzt.

Elnök: Miért kellett magának pénzt hamisítani?

Vádlott: Könnyelmű voltam.

Elnök: Milyen szerepe volt a hamisításban a fivérének?

Vádlott: Semmilyen. Ő csak egy alkalmossal, egész véletlenül szerzett tudomást a hamisításról és felszólított bennünket, hogy semmisítsük meg a hamis bankjegyeket.

A harmadik vádlott: Leichinger Oszkár nem érzi magát bűnösnek. Amikor tudomást szerzett a hamisításról, azonnal tanácsolta bátyjának, hogy semmisítsék meg az elkészített hamis bankjegyeket, de nem fogadták meg a tanácsát.

Elnök: Adott magának Reyser, vagy az öccse kliséket, hogy rejtse el azokat?

Vádlott: Átadtak egy csomagot, de nem tudtam, hogy mi van a csomagban.

Elnök: Hova rejtette a csomagot?

Vádlott: A laboratórium előtt a folyosón kiemelttem egy téglát és ott rejtettem el.

A vádlottak kihallgatása ezzel véget ért és a tanak kihallgatására került a sor. Schmidt István kikindai mézszáros csak akkor értesült a hamis pénzről, amikor a detektivek nála házkutatást tartottak. Grifaton Franciska, egy vendéglős leánya elmondotta, hogy Reyser apja vendéglőjében elhelyezett egy hamis bankjegyet, de csak akkor tudta meg, hogy hamis pénzt kapott, amikor a detektivek a pénztárt megnézték és a hamis bankjegyet megtalálták. Mihajlovics Velimir kereskedő elmondotta, hogy Reyser és Leichinger Feodor nála 3 dinárért cigarettát vásároltak és hamis századinarossal fizettek. Jovanovics Zsárkó fizetőpincér elmondta, hogy Reyser a kikindai Nacionál-szállóba részegen jött egy éjjel és hamis századinarossal fizetett, de csak később tudta meg, hogy a pénz hamis.

Még néhány jelentéktelen tanu kihallgatása után a vád- és védbeszéd hangzott el, majd a bíróság rövid tanácskozás után dr. Reyser Lajost három évi és hat havi fegyházra, Leichinger Feodort két évi fegyházra ítélt, míg Leichinger Oszkár felmentette a vád alól.

Hirdessen az Uj Keletben

Rádiószaküzlet

elismerően szolid alapon vezetve, feltétlenül versenyképes árak, Erdély legrégibb villamossági vállalata

Erdélyrészi Csillárraktár Részvénytársaság

Cluj, Str. Memorandului (Unió-ucca)

A legújabb típusú készülékek állandó bemutatása, az esti órákban is, Str. Memorandului 4. sz. alatti bemutatóhelyiségünkben.

Eladás nagyban és kicsinyben!

Eladás nagyban és kicsinyben!

„UNIO” vegyileg fest, tisztít, Cluj.

Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan szállítunk.

Amerika készül az új háborúra

Az egyik newyorki lapban egy magasrangú katona szenzációs leleplezéseket közöl arról, hogyan készül az új háború.

A megdöbbentő cikkekből az alábbi szörnyű részleteket közöljük:

A jövő háborúját is az a hadvezér fogja megnyerni, aki ellenfelet meg tudja semmisíteni. A hadviselés megváltozott. A technika egész seregeket mechanizálását tette lehetővé és a haderót a motoros hadigépek olyan tömegével látták el, hogy a lököerőt emberek helyett gépek szolgáltatják és a pusztító hatás vegyi, elektromos és bakteriológiai uton is elérhető.

A jövő hadviselés legfélelmetesebb harci eszközei: a tankok, a messzehordó tüzérség, a repülő és a gáz.

A technika egyrészt még hatalmasabb páncéloriasok szerkesztésén fáradozik, de törekszik távolból, elektromos uton irányított járművek szerkesztésére is. Ezen a téren a kísérletek igen előrehaladtak és igen korszakalkító meglepetések várhatók.

A tüzérség két irányban fejlődik, a kaliber és vele a lőtávolság növekszik, a nehéz lövegek mozgása pedig a motorizálás után meggyorsult.

Az ágyúvárok ma már lélméter ürméretű lövegeket konstruálnak és vannak közel 200 kilométerre hallható meszszehordó ágyúk is. A konstruktőrök azonban még a legnehezebb lövegeket is tábori használatra képesítették. Motoros vontató vagy vasut mindenhol röpléti ezeket az acélóriásokat, ahol a hadvezérnek rájuk szüksége van. Félelmetes fegyverre nőtte ki magát a repülőgép. A modern technika gyors, nagy hordképességű, nagy működési rádiusszal bíró gépeket létesített.

Legveszedelmesebb fegyverük a bomba. A technika ezen a téren is óriási léptekkel halad. A korszerű bombavetőgépek ma már 1000 és 2000 kgr. bombákat is használhatnak.

Ötven méter körzetben a légnemzés nagyvárosi háztömböket kártyavárraként seper el és a legerősebb hadihajó páncélatát a hajótól 15 méteres távolságon belül még 15 méter vízmélységben is széjjeltrombolja.

Még veszedelmesebbek a gázbombák, 200 darab ilyen közepes bombával például a legnagyobb város is elgázosítható.

A gáz elleni védekezés nehéz. A had-

sereget el lehet ugyan látni megfelelő gázárcokkal és egyéb gázvédelmi eszközökkel. A hátszág sokmillió lakosságának ilyen felszerelése azonban már akadályokba ütközik. Különösen nehéz lesz a beteget, gyermekeket, állatokat, az ételt és az italt a gázfertőzés ellen megvédeni. A külföld ezen a téren sokat kísérletezik. Londonban például ismételt tartottak légi gyakorlatokat, hogy a védekezés módját tanulmányoz-

hassák. Amerika nagyvárosainak elködösítésével próbálkozott, hogy ezeket a támadó repülőket elöl elrejtse.

Oroszország az egész országra kiterjedő gázvédelmi intézkedéseket fogadott, sőt az új építkezést is befolyásolja akként, hogy az újonnan épülő nagy házaknak az összes lakókat befogadó gázmentes pinchehelyiségek felett rendelkezniük kell.

Háromszáznyolcvan csehkoronáért és egy jeggyűrűért meggyilkolt egy uzsorás öregasszonyt egy brünni szökött katona

A rablógyilkost Pozsonyban elfogták

Pozsony, dec. 18. Borzalmas gyilkosság történt tegnap Lundenburghon. Sachs Terézia 52 éves lundenburgi asszonyt meggyilkolta találták a lakásán. Ugyanakkor a pozsonyi rendőrség letartóztatta Grumbir János brünni szökött katonát, akinél találtak revolvert és különböző arany és ezüst értéktárgyakat találtak. Grumbir János a pozsonyi rendőrigazgatóság büntügyi osztályán bevallotta, hogy ő követte el a kegyetlen rablógyilkosságot. Sachs Terézia özvegyesné a Zsidóutca 14. szám alatt lakott Lundenburghon. Na gyon visszavonult, jórészt élelét élő asszony volt. Senki sem tudta róla, hogy mennyi pénze van. Csak azt sejtették, hogy nagyon gazdag nő. Uzsorakamrára is szokott kiadni pénzt, azokivül viselt ruhák és régi ékszerek eladásával is foglalkozott. A nyomozás a gyilkosság után eleinte teljes sötétségben tapogatózott, jöhetett a gyilkost, akiről csak most derült ki, hogy ő Sachs Terézia gyilkosa. Május december harmadikán egy véletlen folytán előgta a pozsonyi rendőrség.

A pozsonyi pályaudvaron minden éjszaka razzia van és egy ilyen razzia alkalmával gyanus volt Grumbir János személye. Grumbir hamis okmányokkal bizonyítvánnyal igazolta magát, amely Robotka Károly névre szült és a morvaország Rubesicéről volt kiadva. Miután revolver is volt nála, fegyverviselési engedélyre pedig nem volt, azokivül gyanus ékszereket találtak nála, többek között egy jeggyűrűt, két férfiorát és egy karkötőt, bevitték a rendőrségre és vallani kezdték, hogy anélkül levő dolgok homan származnak. Eleinte mindent tagadott, később azonban elmondta, hogy őt nem Robotka Károlynak hívják, hanem Grumbir Jánosnak, lundenburgi születésű és november 26-án szökött meg brünni ezredétől, ahová október 1-én vonult be.

A rendőrség telefonált Grumbir János szülőhelyére, Lundenburgha, ahonnan azt a választ kapta, hogy Grumbir veszedelmes betörő. A lundenburgi rendőrség azt is megtelefonálta, hogy ép akkor fedeztek föl a városban egy rablógyilkosságot és épp ezér től szemügyre vevendő, a Pozsonyban elfogott szökött katona. Grumbir eleinte azt vallotta, hogy a nála lévő revolvert valahol találták, az ékszerekre vonatkozólag azonban kitörő válaszokat adott. Nagyon gyanus volt, hogy a jeggyűrűben a következő monogram állott: S. T. 1888. 20—VI. A Lundenburghon meggyilkolt Sachs Terézia két kezdebetije ugyanis egyezik ezzel a

monogrammal. Lundenburghól két osendörörmester érkezett Pozsonyba, akiknek jelenlétében Grumbir János töredelmes beismerő vallomást tett.

— En voltam Sachs Terézia gyilkosa — mondotta. — En gyilkoltam meg az asszonyt egyedül. November 26-án szöktem meg ezredemtől, Brünnből. Lundenburghon egyik barátomnál szálltam meg. Sachs név régebben ismertem, mert vettem tőle egyszer kabátot. Tudtam, hogy sok pénze van és elhatároztam, hogy pénzt fogok kérni tőle és ha nem ad, akkor elkábítom őt. Bemehem hozzá és a konyhában találtam az öreg asszonyt. Azt kérdeztem tőle, hogy van-e eladni való kabátja.

— Igen — mondotta Sachs né gyanulatlannal és ezzel háttal fordult nekem, hogy a kabátot ideadja. Ebben a pillanatban fölkaptam egy ott heverő kalapácsot és ezzel hátulról fejbévágtam az öreg nőt. Sachs né nyomban összeesett és elvesztette eszméletét. Még egyszer ráütöttem a földön heverő asszonyra. Sachs né horgolt és attól félttem, hogy horgesét meghalják, ezért cukorpárgával, amit az üzletben találtam, az öreg nőt megfojtottam.

Ezután a két szekrényt kiforgattam. Két darab százkoronást és három darab ötvenkoronást találtam az egyik szekrényben, amit magamhoz vettem. A másik szekrényhez, amelyben fehérmű volt, nem nyultam. Az egyik szekrényben volt két darab betétkönyv, azt meg se néztem és ott hagytam. Mikor az asztalfiókot kinyitottam, kiesett egy zacskó, amiben egy huszkoronás, pár hatos apró pénz és egy jeggyűrű volt, amit magamhoz vettem.

A gyilkos tettenek elkövetése után a holttestet rongyokkal betakarta.

— Magam sem tudom, hogy miért tettem ezt — mondotta Grumbir János megtört.

A rendőrségnek az a feltávése, hogy azért takarta be a holttest arcát, mert látta az eltorzított arcot és a kilógó nyelvet és ez a látvány zavarta volna őt a rablás elkövetésében. Mindössze 10—12 percig tartott mindez. A gyilkosság után a tettes a konyhaajtót amely nyitva volt kívülről bezárta és a kulcsot magához vette. A konyha aajtaja a gyilkosság egész ideje alatt nem volt bezárva és csak a véletlenül mult, hogy a gyilkost senki sem zavarta meg szörnyű munkájának elvégzésében. A konyhaajtó kulcsát aztán Grumbir az állomás mellett levő parkban

eldobta. Este moziba ment egy ucaai nővel. December 1-én pedig Pozsonyba jött, ahol a Rudolf-szállóban szállt meg. December 3-án este a pozsonyi főpályaudvarra ment ki aludni, mert már nem volt szállása és egy fillér sem a zsebében.

A pozsonyi főpályaudvaron a fászlában egy ezüst női karkötőt találtak, melyről azt hiszik, hogy a tettes akkor dobta ezt a fászlába, amikor a razzia folyamán igazoltaták. A rendőrség azt hiszi, hogy ezt a karkötőt a gyilkos erőszakos képte le a holttestről.

A gyilkos fiatalember, aki foglalkozására nézve cipészsegéd, átadta a pozsonyi hadbírósnak.

PANTHEON 1928 ÉVI REMEKMŰVEI

1. Amundsen-Elisworth: Az északi sark meghódítása	630
2. Arlen, Michael: A zöld kalap	132 204
3. Biró Lajos: A kacérság iskolája	132 204
4. Conrad Joseph: A szigetek száműzöttje	132 204
5. Conrad Joseph: A narcisszus négere	112 170
6. Darnay Kálmán: A bujdosó gyöngyösr (Balatoni várak legendái)	204 312
7. Morand, Paul: 50% szerellem	81 140
8. Törökne Kovács Hermin: Varjútanya (2 kötet)	272 308
9. Walpole, Hugh: Jeremiás	136 204
10. H. G. Wells: Mr. Polly	102 170
11. — Csodálatos történetek	108 176
12. Rosenakné: Házasság	190 272

AZ ÚJ MAGYAR REGÉNY

köteteit a modern magyar irodalom legrehabilitásebb reprezentánsai írják. Az Új Magyar Regény tükrében a mai ember meglátja önmagát, ennek az évtizednek a különös életét, a háboru utáni társadalom hibáit, de a küzdelem sorsu új nemzedék heroizmusát is. — Eddig négy kötet jelent meg:

- 13. Kassák Lajos: Napok, a mi napjaink. A regény műlője a legutolsó bécsi forradalom és hőse egy államügysz, akinek régi világfelfogása az új események hatása alatt összeroppan. A talajt vesztett középosztály válsága és a családi élet széthullása jelenik meg e hatalmas regény lapján. Füzve 204 lei, kötve 272 lei.
- 14. Ifj. Lovász Márton: Irisz. A Nyugat pályázatának nyertes. Merész és forró szerelmi regény, Tolstoj Kreataei Szonjátjának keretében a nő és a férfi ifjúkori életével foglalkozik. Ára füzve 164 lei, kötve 231 lei.
- 15. Jarno József: Börtön. Az 1927 évi Mikszáth Kálmán díjjal kitüntetett regény. Egy ártatlanul börtönbe kerülő intelligens ember élményei bevezetnek a rabok életébe és a fogság óriási alakító hatásába. Ára füzve 164 lei, kötve 231 lei.
- 16. Márai Sándor: Bébi, vagy az első szerellem. Pszichoanalitikus regény, amely egy öregező tanár lelki életét és késői szerelmét ismerteti. A regényben lappangó líra egészen különös hangulatot teremt és finoman eltakarja az író mely filozófikus mondanivalóit. Ára füzve 136 lei, kötve 204 lei.

F. Libraria LEPAGE könyvkereskedés Cluj Kérem a Pantheon következő számú könyveit, utánvéttel, számlám terhére.

Név és foglalk. _____
Pontos cím _____

Hirdessen az „Uj Kelet”-ben

Postai küldeményeknél 20% engedmény!

Színház

A Nemzeti Színház

Szerda: Tosca
Képesével,
schival.
Csütörtök délután
Péntek: Alarc
Andrescu
Szombat: Mar
Vasárnap délután
Vasárnap este
van vendég
és Nestore

A Magyar Színház

Szerda: Előre
ujdonság,
rály Színház
ciója. Jazz
ny. Kará
Kun Magd
Béla, Ihsz
mierberlet
185.)
Csütörtök: Előre
Napiberlet
Péntek: Előre
Napiberlet
Szombat d. u.
mekelodás
Aladárval.
árakkal: 5
rozatszám
Szombat este
dijm (4-ed
C. Sorozats
Vasárnap délután
gyeláris. (S
pésével, na

Fütsön
Fischer
éle
ával
Telefon 1300
Repülőhidon tul.

U-t-a-n-a-m!

mindenké

Kincs Samuila

főfiruhaárházában P. Mihai Viteazul 6.

ahol a legutányosabban vásárolhat férfi és
fiúöltönyöket és télikabátokat. —
Készpénzért vagy hitelben az árak ugyanezek.

Vegyileg fest, tisztít CZINK, Cluj.

A király katonája

Az óvárosból a tengerpartra gukkerrel megy az ember, hogy az öböl, — Thermael öbölnek nevezik. — hogy annak miriád szépségeit kémlelhesse. Leültem s vizsgáltam a széles vizeket. A szürke felhők ellenére a kikötő sok látnivalót nyújtott. A szigetek fölött öblös vitorlások jöttek, nedves vásznakkal, lent valahol, ahol talán tavaszi zápor hullott, áztak el, sirályok röpködtek körülöttük. Esős időben nagyon érdekesek ezek a madarak. Veszekszenek, kibékülnek, egymásnak udvarolnak, mulatság nézni őket.

Lassan kőd ereszkedik a tenger fölé, a halászbárkák már nem látszanak, a nagy hajók kürtői is csak szilhetjük mutatják. Eső szítal. Egy matrózkávéház terraszán ültem és akik kívül voltak, bementek a kávéházba, itt billiárdoztak és kaszinót játszottak. A vendégek ellen nem lett volna semmi kifogásom, sőt hasznos lett volna őket tanulmányozni, de olyan fiút terjengett a lokálban, hogy nem lehetett látni az arcokat. Künn maradtam tehát, behúztam magamat a kabátomba és néztem tovább a változásokat, amiket az eső hozott a kikötőre.

Jött egy koldus, vállas, nagy embet, kapott egy pénzdarábot, amivel nem elégedett meg, cigarettát kért, gyufát, majd amikor nem adtam neki, bosszusan kiitta a második feketét, amit melegítőnek rendeltem. Hátranéztem, hogy kihívjam a főpincért, látom, nevetnek a koldussal való esetenem, sőt egy fiatalabb, barátságos képű ember letette a kártyát (nyilván babra ment a játék) és kijött hozzám.

— Ön nyilván idegen — szólított meg mindenféle tartózkodás nélkül németül. Csak idegenekkel bántak így a koldusok. Talán zsidó is? Mert leginkább zsidók ilyen vajsziúiek.

— Ezáltal nem voltam vajsziú, a koldus volt egy kicsit szemérmetlen, de nem baj. Mondja, hol lehetne leülni egy levegős, melegebb helyre? — érdeklődtem.

Elkísért az üzletébe.

Az üzlet a közelben volt, alacsony fabódé, néhány tányér és csésze, nagy boros demion, ez volt mindössze benne. Középen egy asztal állott két kicsiny paddal, amin nagyon testvériesen hárman-hárman ültek volna szemben egymással.

A beszélgetés aztán héberül folytatódott, minthogy az ember olyan természetes könnyedséggel beszélt a Biblia nyelvén, mint mi itt magyarul. Meghíten és baráti közvetlenséggel kérdezte:

— Mondja már testvérem, nem tudna megjelölni nekem egy helyet a világon, ahol jó sorsuk is van az embereknek?

— Sok ilyen hely van a világon, jó öcsém. Ahol maga páncélos szekrényt lát, elégáns, új autót, csekket a pénztárcában, ott jó sorsuk van az embereknek, azoknak a néhányaknak tudniillik. Ami ezen kívül van, az nem ér egy hajótíz. Sem itt, sem egyebütt.

— Majd erre is válaszolok — fontoskodott — de előbb forralok magának gyorsan egy kis bort, garantált kóser, Korfuból hozták, ilyen jót nem minden-

nap iszik. Hogyan szereti, cukorral, vagy mézzel?

Mielőtt gazdaságpolitikai problémáit leadta volna, megkérdeztem, kik járnak ide és hogyan lehet megélni ebből a párányi boltból? Megérdeklődtem, kik a kuncsaftjai, zsidók vagy görögök, bolgárok vagy kucorománok? Mit esznek ebédre, mennyit költenek ezek a hajósok, vagy flaszterozók, vagy betonmunkások, vagy rakodók, vagy halászok az életük fentartására.

— Az ebéd vagy vacsora — instruált — áll két főzelékféléből, néhány sült tojásból, vagy halból, félliter borból, amiért ezeken a helyeken fizetnek huszonnégy-huszonnyolc drachmát. Az emberek keresnek napi hetven drachmát, vagy legjobb esetben nyolcvanát.

— Akkor — mondom — az ebéd és a vacsora megveszi a keresetüket. Miből fizetik a lakást, miből ruházkodnak?

— Ezek az emberek mindenekelőtt nem esznek ebédet és vacsorát, hanem vagy az egyiket, vagy a másikat. Mert a keresetükből nemcsak maguk élnek, hanem mindegyiknek családja is van, vagy hozzátartozója, akit támogat. Nagyon olcsó a burgonya és a gyümölcs, nagyon jó az olaj, a kenyér sem drága. Naponta nem kell enni kétszer lakomát, az sehol nincs megírva. A ruha az már egy nehezebb eset, igaz, de aki gondoskodik az ég madarairól, nem engedheti, hogy az emberek pörén járjanak.

Közben elkészült a borral és semmi kedvet nem mutatott arra, hogy a proletárok egyszerű kenyérproblémáit ismertesse. Nagyobb ügyek elmondására készült.

Odahajolt a fülemhez:

— Milyen érzelmű maga, testvér?

— Én — feleltem — én, ejnye, milyen érzelmű is vagyok? Én, ha jó ez a bor, egészen görög érzelmű leszek. Lássá, toltok magának, koccintsunk. Éljen Görögország!

Főlemelte a poharat, összeütötte az enyémrel és halkán, de nagy benső leandulettel adott kifejezést meggyőződéseknek:

— Jöchi malchut jövanit! Éljen a görög királyság!

Nem ivott, amíg előbb óvatosan körül nem nézett. Odakünn a kövezők dolgoztak, kip, kip, hangzott a kalapácsuk alól, senki nem hallotta, senki nem tudta, hogy itt merénylet történt a köztársaság ellen.

— Azért mondom — és a második pohárnál már élénkebb és hangosabb is lett — jelölje már meg nekem testvér, azt a helyet, ahol jó sorsuk van az embereknek. Én nem a gazdagságra gondolok, testvér, füttyölök a gazdagságra! Tudja maga, mi volt itt, mialatt maguk világhaborusdit játszottak? Itt azalatt a legnagyobb dolgok történtek. Bejöttek az angolok és a franciák, különösen a franciák és szórták a pénzt. Gesem zahav — aranyeső esett Szaloniki fölött, ha tudni akarja. Mindenki keresett, nyakig tele volt pénzzel ez a város, ömlött a frank és a shilling, sejtelve nincs, mit jelent ez egy ilyen városban. Bejöttek ide hozzánk, akik sem-

legeseg voltunk és berendezkedtek. Leesukták a német konzult, az osztrákok, a bolgárt, a törököt, erőszakoskodtak még a királyi görög hadsereggel is, lefegyvereztek bennünket, mert a királynak tett eskükhöz hűek maradtunk. Én akkor katona voltam, uram, nem sejtő, hogy fájt nekem, amikor jött a francia tiszt az altiszttel és lekötötték derekamról a bajonettet. Inkább estem volna el dicsőségesen királyomért a harctéren! Mert mi történt? Ezek kivonultak, az aranyeső elmúlt, bennünket megint behívtak, menjünk most már harcolni a törökök ellen — parancsolták. Mentem, persze, hogy mentem, harcolni a hazáért egy tüskével a szívemben. És mi lett a vége? A vége az lett, hogy oda kellett adni az egész aranyesőt a háború költségeire! És mi lett még a vége? Az, hogy jött a nagy invázió Törökországból! Látta őket, szegényeket? Menjen a faházakhoz és megtapasztalhatja a köztársaságot. Király alatt, drága testvér, ilyesmi nem fordulhat elő! Gondoljon Salamon és Dávid királyunkra, áldás emlékkükre! Emlékszik a Bibliából?

Bejött valaki:

— Salom Chajon! — üdvözölte.

Chajon egy toprongyos, kicsiny ember volt, török gyöngyöt árult, de ebben a boros időben nincsen üzlet. Félrehívta a boltost és valamit sugott neki.

— Azt kérdezte — az italtól egészen nyíltszívű lett — kap-e még hitelt? Miért ne kapjon? Egy teát és kenyeret mindig lehet kapni nálam hitelbe, vagy ingyen, mindegy. A görög király katonája voltam egykor, nekem királyi természetem van. Igaz, Chajon? A királyok adakozók! Főlemelte a poharát,

Utazó urak! Hotel Park

(vis a vis gara Satu-Mare)

Restaurant Katz המטבח הירוק hál koszt, gyors és figyelmes kiszolgálás. Garantált féregmentes szobák kaphatók

kevés volt már benne az italból és megtöltötte. Ivott és gyorsan utána még egy pohárral nyelt, az arca tüzelt. — Én nem félek! Amikor választottunk, a király pártjára szavaztam és leragasztottam a köztársasági plakátjait, a kommunistákét is, a piros sarlót és a kalapácsot. Levakartam, hogy nyoma se maradjon! Az orosz köztársaság, ha, ha! Nincs kenyerük, bizony. Nincs császár, nincs kenyér! Chajon, eredj haza a lakásomra, menj a kamarába, hozd ide a zászlót, a király lobogóját!

Chajon letette a teáscsészét, odahajolt a monarchista fölé és betömte a száját. Valamit mondott, valamit nagyon szemrehányót spanyol nyelven, amit nem értettem. A vendéglős nem háritotta el Chajon kezét, jó ez így — gondolhatta — jó, ha kéznél van valaki, aki nem enged bajt csinálni.

Főállottam és fizettem.

— Még meggyűlik a baja — óvtam — vigyázzon magára! Ne törődjön az államformával, törődjön a boltjával!

— Ez az, uram! — de már nagyon borizú volt a hangja. Ez az! Mi zsidók mind olyan óvatosak vagyunk, ezért is vagyunk olyan régóta a gátlásban!

— Maga ittas, látja és héberül beszél! — feleltem. A szent nyelv nem illik részeg ember szájába!

Megragadta a kezemet, hosszan szoritotta és könnyezett. Egy szó nem jött az ajkára, sirt és csak szorongatta a kezemet, amit szerettem volna valahogy kiszabadítani.

Végül eleresztette. De előbb jól megáztatta a csókjaival.

(Folyt. köv.)

Aki nem ismeri a Mártonffy Testvérek & Co

szücsáru és szövetcabát áruháznak a szolid és olcsó kiszolgálását, az győződjék meg most a karácsonyi és ujévi nagyvásár alkalmával, hol a szezon tulhaladása miatt minden áru nagyon olcsón lesz kiárusítva

Legszebb karácsonyi és ujévi ajándékot csak itt vásárolhat!

A m

A mármár éltek azzal zsidóság a objektuma és győződés né a kormányz boru előtti i midőn a magtári terület számította és tozott.

A tavalyi próbája volt amely a hiva szinte elviselt előtt az alter mogassa sz választási bi jelöljé, va gassa az akk pártot. Nos, nyesen kial lapasztalt le szavazott le a jára. Objekt ugy a Márm letéken is a

az erdélyi zsgatott. Jóllehe ellenére nem már annakide egység és o óriási politikában voltam zsidóság a ve tartásával be politikai isko tem, hogy ebl tejesen éret kerülni.

Maniu Gy aki az elmúlt ben általános annyira kiérd miatt, — bizt

— Jó polit gyümölcseit vezni fogják! A böles és valóra váltta ság a polit zaát becsület ményel vizs a zsidó öntud való ragaszk csüket. A z tott a törvény megkérdésü sunkról.

A mármár folyt teljesen mával tpusit gére válik ne az egész ors E. R.-nek szó sérlete után, ambicióktól bontsa a zsid látvány volt tásban együtt askenáz és sz és más külön kül. A zsidósá szorosán meg hogy az anny zsidó egység datára ébredt hogy minden gyen, amikor